

הנרות הללו קודש הם תכלית ההדלקה להחדיר קדושה בחולין

ד"ר אבי וינרוט, עו"ד

לעילוי נשמת:

אבי מורי הי"ה משה אהרן ב"ר מרדכי אליעזר וינרוט ז"ל

נ.ל.ב.ע. כ' בכסלו תשע"א

אמי מרתני, הי"ה דרייזל ב"ר אריה וינרוט (לבית אפסרוגוט) ע"ה

נ.ל.ב.ע. י' באדר תשע"ג

חמותני, הי"ה נעכה (נלי) בת ר' מנחם חלוי שטרנטל (לבית שיף) ע"ה

נ.ל.ב.ע. ה' בשבט תשע"ג

ת.נ.צ.ב.ה

סדר הדלקת נרות חנוכה

קודם ההדלקה מברך

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר חנוכה

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה

בלילה הראשון מוסיף ברכה זו ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה

אחר שידליק נר הראשון שהוא העיקר אומר:

הנרות הללו אנו מדליקים על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה על ידי כהניך הקדושים וכל שמונת ימי חנוכה.

הנרות הללו קדש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד כדי להודות ולהלל לשמך הגדול על נסִיך ועל נפלאותיך ועל ישועתך

אני קטן ונניח וימי מלגו ?

9

ד. ר' שמעון בן לקיש פתר קריא בגליות והארץ
 היתה תהו וזה גלות בכל שנאמר (ירמיה ד. כג) 'ראיתי את
 הארץ והנה תהו ובהו' זה גלות מדי (אסתר ה. יד) 'ויבהילו
 להביא את המן' 'וחשך' זה גלות יון שהחשיכה עיניהם
 של ישראל בגזרותיהן שהיתה אומרת להם כתבו על קרן
 השור שאין לכם חלק באלהי ישראל 'על פני תהום' זה
 גלות ממלכת הרשעה שאין להם חקר כמו תהום מה
 התהום הזה אין לו חקר אף הרשעים פן ידווח אליהם
 מרחפת' זה רוחו של מלך המשיח, היאך מה דאת אמר

מסורת המדרש
 ר. ריש פתי בגליות
 פסוקי מלך נאכר
 מנחם כהן ילקיש
 כאן ד' (כד' ע"ג) ע"ג
 מכלתא יתו כדש
 פ"ט לילין פסוק
 יגיש פסוקי שבור
 נ"א ויקר פ"ב ד'
 פסוקי מנחם יצא
 כ' מ"ע"ג ש"ט
 מ"ב לקיש ל' ע'
 ש"ט קל' י'ן
 החשיכה עיניהם
 מכלתא ע' ל'ן
 פסוק פסוק י"ד ש'
 ושם מנחם כהן ע"ג
 לקיש ל' ש"ט ע"ג
 "רוח אלקים" רוחו
 של משיח להל' פ"ח א'
 יקרי פסוקי פסוק
 מ"ד ע"ג וד' ח"א ר"ב
 ע"ג וד' ח"א ק"ב

וששים וארבעה ימים יש לו רשות להשטין, וביים הכימונים -- שהוא היום ההויד משלש מאות וששים וחמישה ימים שבשנת חמה -- אין לו רשות להשטין' (עפ"י יומא כ.)

ד. רבי שמעון בן לקיש פתר קריא -- פירש את המקראות -- האמורים למעלה --
 (במלכות) [כן נראית לנוכחה הגירסא, וכ"ה ב"ש כאן ד', ובדפוס ע"פ ע"י יוסף, וכן בכל המאמר
 הזה "מלכות", ולא כג' ויילא הנראית מצונזת, "גלויות"] -- העתירות למלך בעולם ועל ישראל,
 שעליהן רמו הכתוב סימן לעתיד לבא בעולם: "והארץ היתה תהו" -- זו מלכות בבל -- של
 נבוכדנצר, שהחריבה את מקדשנו ואת ארצנו, והשיבה את העולם לתהו. שנאמר -- כהרובן הבית:
 "ראיתי את הארץ והנה תהו" (ונדרש ונחבאר לעיל ס' א.) "ובהו" -- זו מלכות מדי --
 של אחשוורוש, שמשלה על גולת ישראל, אחרי מלכות בבל, וגזרה להשמיד ולהרוג ולאבד את כל
 היהודים, ובבהילות וחפזון פעלה אסתר המלכה להצלתם, ובבהילות וחפזון עשה ה' את נס הצלתם,
 שנאמר: "ויבהילו להביא את המן אל המשתה אשר עשתה אסתר" -- ומשם בא הונס,
 ומפרש "בהו" -- מלשון בהילות וחפזון, (ע"י ע"ד במחזורי) "וחשך" -- זו מלכות יון -- של
 אנטיוכוס, שמשלה על ישראל בארץ ישראל אחרי מלכות פרס ומדי, שהחשיכה עיניהן של ישראל
 -- מאור החורה ואמונת ה' -- בגזרותיהן, שהיתה אומרת להם: "כתבו על קרן השור --
 "כל מי שיש לו שור" (נתנו תוריע יא) -- שאין לכם חלק בא-להי ישראל", "ואם לאו -- גזרין
 עליו הריגה" (נתנו שם, ועי ר"ל בשם מגילת תענית ט"ג) ועל קרן השור -- לפרסום (פ"ח) או כדי
 להזכיר שכבר עשו כן בעגל (ע"י רש"י כאן) "על פני תהום" -- זו מלכות -- רומי (ע"י בבבאורו
 לדברים רבה א, תחילת ס"ג ע"ג שהיא "אדום") "ורשעה" -- שמשלה על ישראל בארץ ישראל, והחריבה
 את מקדשנו ואת ארצנו והגלונו מארמתנו, וגזרה עלינו שמוצח (ומרומי העתיקה נחפשונו מלכות
 הרשעה בעולם המחזיקות בדת הרומית, ומצירות לישראל עד עת קץ, ולכונן יקראו חז"ל "רומי",
 "אדום" או "מלכות הרשעה", ועי' ד"ר סימניט טז -- כ, ובבבאורו שם) -- שאין לה חקר -- מתי
 יגיע קיצה ועת עונשה וביטולה מן העולם, שמושלה עלינו בקושי מאז -- כמו התהום -- ולכן
 כינה אותה הכתוב "תהום" -- מה תהום הזה אין לו חקר -- איה סופו וקיצו -- אף
 הרשעים -- האלו -- כן, (ע"י שבת יא.) "רוח אלהים מרחפת" -- זו רוחו -- רוח אלהים
 -- של מלך המשיח -- שברוח זו ימלוך על כל העולם, היאך מה דאת אמר -- כמו שנאמר

לוי יו"ל לק"ב, מאה ה' ח"א ח"א 12 ?

אמרי אמת בראשית פרשת מקץ

* איתא היונים רצו לבטל התורה וביחוד התאמצו לבטל שבת חודש ומילה, אלו השלשה נקראים קדושה, דבשבת כתיב (שמות טז כג) קודש לה' ואמרינן מקדש השבת, ובקידוש החודש היו אומרים מקודש מקודש (ר"ה כה ב) ואמרינן מקדש ישראל וראשי חדשים, ומילה היא אות ברית קודש, והיונים רצו לחלל הקדושה כדכתיב (יחזקאל ז כב) ובאו בה פריצים וחללוה (עי' ע"ז נב ב), ושלשה דברים אלו הם עיקר החילוק בין ישראל לאומות שישראל מונין ללבנה (סוכה כט א) ושבת הוא מיוחד לבני ישראל וכן מילה, ואיתא שהם הקיסטא דחיותא שהם שורשן של ישראל ונהגו קודם מתן תורה, חודש שבת ומילה נקראו חוק היינו שהם חקוקים בנפש ישראל, דכתיב בשבת (שמות טו כה) שם שם לו חוק ומשפט, ובראש חודש איתא (מוסף לר"ח) וחוקי ראשי חדשים להם קבעת, ובמילה איתא (שבת קלז ב) וחוק בשארו שם, וזהו שאיתא (ועל הניסים) כשעמדה מלכות יון הרשעה וכו' ולהעבירם מחוקי רצונך.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

מאן דלמי - נא נמינו אה עק אהא.
 אהא
 מי נמינו אהא בקינא נמינו ?
 מי אהא נמינו נמינו אהא עק אהא - נמינו ?

כל הזבחים פרק ראשון זבחים

ג

עין משפט
גרי מצה

הא דמי' פ'י' מ'ט'...
הא דמי' פ'י' מ'ט'...
הא דמי' פ'י' מ'ט'...

לא דייקין מינה...
דייקין מינה...
דייקין מינה...

לא אפי' הכי קמי' סופר...
לא אפי' הכי קמי' סופר...
לא אפי' הכי קמי' סופר...

שמימה מקובצת...
שמימה מקובצת...
שמימה מקובצת...

ומנך. שלל ינרקה: דילמא אפי' ספס. ללא סתמא הוא אלא...
שלל למה מה: דאיתניק. מאחר כל האברים והגס [לס]...
גירושין על זה וכן: אלא מה. דעדיפא מקמייהא דכחא דח...
גברא הוא: דלון בריוס. וגריסא מסתמא דסתמא בעסא כשכח...
לא היה בדעתו של כהן לז' ארבעת תורה אור...
לגם האחרת: סדוקב טופסי גיטין...
שהו מוזמני ל' טופס ל' טופס ל' טופס...
מולי' בלג'י: מקום הכי אה כו'...
דזה עיקר גופו אלמא סתמא פסול...
ואף על גב דליכא לגם כריתות...
לכשתמלי: ת' דרמי מילתא אחריתי...
ארכיבא ור' קפא קאי דקאמרי: [ג]
דמ' ר' אבהו ארדי וטענה: דר' רב...
ישות אמר ר' רב. לקמן בפרק בית...
שמי' (דף מו): לגם טולין קשירי...
קס"ד סברא דדיה הוא כדמפרס...
דמיה מרביב זה דרב אהו מיט...
טעיל: [ג] כן לעיקר אה שמו: דלאו...
פניס. כגון טולין פליט מין קדשים...
לא מרביב זה ולין שמו נתפס על...
הכח לעיקר שמו ממו: ספול...
לגרס בו חסא אחרת: ודפי' לגם...
עובדא כוכבים. דהא שלל לגם האשה...
קמי' דמסתמא שלל לגם אשה זו אלא...
לגום אשה אחרת לא דהו ואפי'...
דעובדא כוכבים לאו כה גירושין...
הא מאיכא לפסול אלמא דלאו מינה [ג]
[מחריב]: בה: דל עובדא כוכבים...
מינה. ואיכא דמי' מינה לאו...
מחריב זה אפילו הכי פסול דהוה ליה...
סתמא דמיה לאו לגם אשה זו...
ככה: דל טולין סתמא כשירה: כדמבידל...
ן דלא טייל ולא מרביב בה דלא...
מינה הוה אוו ל' טופס סתם...
ואחין טעיל סתמא כשירה: שו'...
ן כל כלי חרס וכו' (ויקרא יא) ולא...
הוה טייל כלי המוכה כהניר ופ'ו...
למעלה כן פי' ההניר זבולין ומסקין...
בזבול ובין כהניר זבולין כבבליס...
סבורין וכו' אמרין כתי' אה ליה...
פי' כהניר זבולין טעיל קריין בה:...
ודפי' כלי חרס טעיל... כולמ' לא...
בישעיל כלי חרס המוכה כהניר דמלי...
על האוכלין שנתפסו אה חוק טייל...
הא וכלי גופיה ליה למימר דמסתמא...
זו כהניר וסתמא זבולין ס' דלון...
כלי חרס סתמא מנבו אלא אפי' כלי...
שטף שמימא מנבו הכא טייל ומייל...
דלמי' [ג] קמא דספסולין (דף כ)...

אמר על כן...
אמר על כן...
אמר על כן...

עולה פסולה...
עולה פסולה...
עולה פסולה...

אמר רב...
אמר רב...
אמר רב...

אמר רב...
אמר רב...
אמר רב...

אמר רב...
אמר רב...
אמר רב...

אמר רב...
אמר רב...
אמר רב...

אמר רב...
אמר רב...
אמר רב...

אמר רב...
אמר רב...
אמר רב...

אמר על כן...
אמר על כן...
אמר על כן...

אמר על כן...
אמר על כן...
אמר על כן...

אמר על כן...
אמר על כן...
אמר על כן...

אמר על כן...
אמר על כן...
אמר על כן...

אמר על כן...
אמר על כן...
אמר על כן...

אמר על כן...
אמר על כן...
אמר על כן...

אמר על כן...
אמר על כן...
אמר על כן...

אמר על כן...
אמר על כן...
אמר על כן...

אמר על כן...
אמר על כן...
אמר על כן...

[עין דה]

[מס]

גמין כו' ע"פ

[מחריב] כהניר זבולין

טעילין [הא]

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

[מחריב] כה

משל המערה

קבוצת אסירים נכלאה מגיל רך במערה חשוכה. הם רותקו בשלשלאות בצורה כזו שראשם מופנה תמיד אל צד אחד ולא יכול עוד לנוע. מאחורי האסירים ישנה חומה, ומאחוריה בוערת מדורה שלא נכבית לעולם, ומאירה את הקיר עליו צופים האסירים.

בין האש לבין החומה חולפות בריות הנושאות פסלים. הפסלים, הנישאים מעל גובה החומה, והמוארים מצידם האחד על ידי המדורה, מטילים את צלליהם על הקיר עליו צופים האסירים. כאשר משמיעה אחת הבריות את קולה, שומעים האסירים את ההד השב מן הקיר. לפיכך סבורים האסירים כי מה שהם רואים בקיר הוא בעצם החיים המציאותיים.

חייהם טובים סביב הצללים וקולותיהם, האסירים מפתחים תרבות ושלל תאוריות לגביהם, ובונים את עולמם הרוחני על פי הדמויות על הקיר.

אחד האסירים מצליח להשתחרר מכבליו. שריריו מנוונים מרוב ישיבה בשלשלאות, וכוח כלשהו גורר אותו במעלה דרך עפר תלולה אל מחוץ למערה. האסיר נשרט ונחבל, וכאשר הוא מגיע אל מחוץ למערה, הוא אינו יכול לראות דבר משום שהוא מורגל לחושך של המערה ואינו מסוגל להתמודד עם אור היום. אחרי זמן מה, הוא מתחיל לראות צללים מטושטשים - כפי שראה על קיר המערה. אך ככל שהזמן עובר, והאסיר מתרגל לאור, הוא יכול להתבונן סביבו, ולראות שהבריות אינן צללים, והוא יכול להכיר ולראות את הטבע, את הציפורים, ואת גרמי השמיים בלילה. הוא יכול גם להבחין בצלו שלו.

האסיר מחליט לחזור למערה, על מנת לספר לאסירים האחרים על נפלאות העולם שבחוץ ולשחררם. אך כאשר הוא חוזר למערה, שוב אינו יכול לראות דבר, משום שעינויו התרגלו לאור השמש ואינן יכולות לראות בחשיכה, והאסירים האחרים לועגים לו וטוענים שהוא התעוור. הוא מנסה להסביר להם על העולם שבחוץ, אך הם מבטלים את דבריו בזלזול. האסיר שיצא לאור עומד על דעתו, ומנסה להאיר את עיניהם של חבריו הכבולים, אך הם מחליטים שאם מישוהו ינסה לשחרר אותם מכבליהם ולהוציא אותם מהמערה, הם ירצחו אותו כדי לא להתעוור בעצמם.

המציאות של החיים

שמתאימים יותר מן השאר לחשוב על הצורות באופן מופשט כזה. סתם אנשים בדרך כלל מתבלבלים בגלל האופן שבו הם תופסים את העולם בחושים שלהם.

מאחר שהפילוסופים טובים בלחשוב על המציאות, אפלטון האמין שהם צריכים לנהל את העניינים ולהחזיק בידיהם את כל הכוח הפוליטי. בספר המדינה, הספר הכי מפורסם שאפלטון כתב, הוא מתאר חברה מושלמת ומיונית. הפילוסופים יהיו המנהיגים של החברה הזאת ויעבדו הכשרה מיוחדת, אבל הם יקריבו את ההנאות האישיות שלהם למען האזרחים שהם מושלים בהם. בדרגה אחת מתחתיהם יהיו חיילים שיאומנו להגן על המדינה, ומתחת לחיילים יהיו בעלי המלאכה והעובדים. בין שלוש הקבוצות האלה יתקיים שיווי-משקל מושלם, כך האמין אפלטון. זה יהיה שיווי-משקל שהוא כמו תודעה (או גפש) מאוזנת של אדם, שבה החלק השקול וההגיוני שולט ברגשות ובתשוקות. ההרמוניה הזאת היא הדיאלקטיקה – כך אצל האדם וכך במדינה. למרבה הצער, החברה האידיאלית שאפלטון ראה בחזונו היתה אנטי-דמוקרטית לחלוטין, והשייכות השלטת היתה אמורה למשול באנשים בעזרת תערוכות של שקרים ואלימות. למשל, אפלטון חשב שצריך לאסור על רוב סוגי האמנות. הנימוק שלו היה שהאמנות משקפת את המציאות בצורה שקרית: הציירים מציירים את מה שהם רואים, אבל מה שהם רואים ומה שאנו רואים לא משקף בצורה אמיתית את הצורות. וכך האמנים – ציירים או משוררים – נותנים לנו תמונה שהיא רחוקה כמה פעמים מן האמת. בכלל, במדינה האידיאלית של אפלטון היה אמור להיות פיקוח הדוק מלמעלה על כל החיבטיים של החיים. בימינו אנו קוראים למצב כזה מדינה טוקליקרטית. אפלטון חשב שלתת לעם לחצביע זה כמו לתת לנוסעים בספינה להשיט את הספינה; לדעתו, עדיף לתת את הפיקוד לאנשים שיודעים מה הם עושים.

לכתוב
אחר כך
יש רב,
א תור
א שורא
א שלן,
א לטים
א לי הם
א על מה
א וואים

א חותית
א ין את
א א אי
א א אחד
א ה על
א ת אף
א מינים
א בן,
א חיהה)
א ין מה
א עול,
א ה כי
א חשהו
א ה ה
א אלה
א שים

אֲרָאנוּ בְּיַשַׁע אֱלֹהִים (תהלים נ, כג). אֵל תִּקְרֵי: „וְשֵׁם", אֵלֶּא
 „וְשֵׁם". וְהַשִּׁמָּה" – הוּא הַשְּׁעוּר וְהַסְבָּרָא. זֶה הַעֲגִין אֲשֶׁר
 פִּרְשְׁנוּ בְּזֶה הַפֶּרֶק כְּלוּ בְּשׂוּהָ, וְזֶהוּ שְׁעוּר מֵה־שְׂרָאִינֵהוּ
 שְׂצָרִף בְּזֶה הַעֲגִין.

פֶּרֶק חֲמִישִׁי

(בְּהַשְׁתַּמֵּשׁ הָאָדָם בְּכַחוֹת הַנְּפֶשׁ לְצַד תַּכְלִיתִי אַחַת)

צָרִיף לְאָדָם שִׁישַׁעְבַּד כַּחוֹת נַפְשׁוֹ כְּלָם לְפִי הַדְּעַת, כְּפִי
מֵה־שְׁהַקְדַּמְנוּ בַּפֶּרֶק שְׁלִפְנָיִי זֶה. וְיִשִּׁים לְנֶגֶד עֵינָיו תְּמִיד תַּכְלִית
אַחַת, וְהִיא: הַשְּׂגַת הַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ, כְּפִי יִכְלֹת הָאָדָם לְדַעַת אוֹתָהּ!
וְיִשִּׁים פְּעֻלוֹתָיו כְּלָן: תְּנוּעוֹתָיו וּמְנוּחוֹתָיו" וְכִלְ-דְּבָרָיו מְבִיאִים
לְזוֹ הַתַּכְלִית, עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּפְעֻלוֹתָיו דְּבַר מִפְּעַל הַהֶבֶל,
רְצוֹנִי לֹדְמֵר: פְּעַל שֶׁלֹּא יָבִיא אֶל זֹאת הַתַּכְלִית. וְהַמְשַׁל בּוֹ:
שְׂיִשִּׁים הַכְּוִנָּה בְּאִכְלָתוֹ וּבְשִׁתְּתוֹ, וּמִשְׁגָּלוֹ, וּשְׁגָתוֹ וְיִקְצָתוֹ,
וּתְנוּעָתוֹ וּמְנוּחָתוֹ – בְּבְרִיאוֹת גּוּפוֹ לְבָד. וְהַכְּוִנָּה בְּבְרִיאוֹת
גּוּפוֹ – שֶׁתִּמְצָא הַנְּפֶשׁ כְּלִים בְּרִיאִים וְשִׁלְמִים לְקִנּוֹת הַחֲכָמוֹת
וְקִנּוֹת מַעְלֹת הַמְּדוֹת וּמַעְלֹת הַשְּׂכָלִיּוֹת' עַד שִׁיִּגִיעַ לַתַּכְלִית
הִיא."

א לשער ולסבור בכל דבר מעשה בעיון ובשיקול דעת מיושבת. ב שוה בדיוק למאמר חז"ל זה. ג היא התכלית הסופית – השגת השי"ת – המבוארת בסמוך, שאליה יכוין האדם את כל כחות נפשו ופעולותיהם כדי להגיע אליה, הדרכים המובילים אל התכלית נקראים: „אמצעים", מפני שבאמצעותם מגיע האדם למחוז חפצו – התכלית. נמצא, שהתכלית המעוררת את האדם לפעולות כדי שיגיע אליה – היא סיבת כל הפעולות ה„אמצעים", בבחינת „סוף מעשה במחשבה תחילה". ד ונ"א: שיעביד. ה כלומר: שכל מעשיו יהיו נעשים בהשכל ודעת. ו (מו"נ חלק ג, נא). ז עד כמה שהורשה לו לאדם להשיג בכחותיו המוגבלים (יסוה"ת פ"א, ה"י; מו"נ ח"א, נד). ח בין בשעה שהוא עובד ומתנועע, ובין כשעה שהוא נח מעבודתו. ט לשם קיום הגוף ושלימותו. י „שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה" (הלכות דעות פ"ד, ה"א). יא השגת הבורא וידיעתו, שהיא התכלית הסופית והעיקרית. וכנ יאמר ר' אברהם אבן דאוד, בן דורו של הרמב"ם וקשיש ממנו בספרו „אמונה רמה" (עמוד 98): תעודת הפילוסופיה המעשית (הנהגת האדם

שמונה פרקים לרמב"ם משה בן מימון (רמב"ם) עמוד מס 35 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

ועל-זה ההקש" לא תהיה אִז פְּנִינָתוֹ אֶל הַהֲנָאָה לְכַד עַד
שִׁיבְחָר מִן-הַמְּזוֹן וְהַמְּשֶׁתָּה הָעֶרֶב^א, וְכֵן בְּשֶׁאֵר הַהֲנָהְגוֹת – אֶכֶל
יִכּוֹן אֶל הַמוֹעֵי^ב. וְכִשְׂיִזְדַּמֵּן שִׁיְהִיָּה עֶרֶב – יְהִיָּה; וְכִשְׂיִזְדַּמֵּן
שִׁיְהִיָּה בְּלִתי עֶרֶב – יְהִיָּה^ג. או יִכּוֹן אֶל הָעֶרֶב^ד עַל-דֶּרֶךְ חֲכָמַת
הָרְפוּאָה^ה: כְּמִי שֶׁחֲלָשָׁה תֵּאָוֶתוֹ לְמֵאֶכֶל – יַעֲרָה בְּמִזְוֹנוֹת
הַמְּתַבָּלִים הָעֶרְבִים שֶׁנֶּפֶשׁ הָאָדָם מְתַאָּוֶה לָהֶם. וְכֵן מִי שֶׁהִתְעוֹרְרָה
עָלָיו מְרָה שְׁחוּרָה^ו – יִסְרָה בְּשִׁמְיעַת הַנְּגוּנִים, וּבְמִינֵי זֶמֶר, וּבְטִיּוֹל
הַגְּנוֹת, וּבְכַנְיָנִים הַנָּאִים, וְחֲבֵרַת הַצּוּרוֹת^ז הַיְּפוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶם
מִמֶּה-שִׁיִּרְחִיב^ח הַנֶּפֶשׁ, וְיִסִּיר חֲלֵי הַמְּרָה הַשְּׁחוּרָה מִמֶּנּוּ. וְהַפְּנִינָה
בְּכִלְזָה – שִׁיבְרִיא גּוֹפּוֹ. וְתַכְלִית הַפְּנִינָה בְּבְרִיאוֹת גּוֹפּוֹ – לְקִנּוֹת
חֲכָמָה. וְכֵן כְּשִׁיִּתְעַסֵּק לְקִנּוֹת מְמוֹן – תִּהְיֶה תַכְלִית פְּנִינָתוֹ בְּקַבּוּצוֹ^ט,
שִׁיּוֹצֵאוֹ בְּמַעֲלֹת^י וְשִׁימְצֵאֵהוּ לְחוּשֵׁי גּוֹפּוֹ^י וְלִהְמַשִּׁיךְ מְצִיאֹתוֹ^י,
עַד שִׁישִׁיג וְיִדַּע מֵהַשֵּׁם-יִתְבָּרַךְ מֵה-שֶׁאִפְשָׁר לְדַעְתּוֹ.

ועל-זה ההקש" יש למלאכת הרפואות מבוא" גדול מאד
 במעלות השכליות והמדות ובידיעת השם-יתברך, ובהגיע" אל
 ההצלחה האמתית". ויהיה למודה ובקשטה" עבודה מן-העבודות
 הגדולות", ולא תהיה אִז פְּנִינָתוֹ וְכַנְיָנָה וְכַנְיָנָה. כִּי בָה נִשְׁעַר^י
 פְּעֻלֹתֵינוּ^י, וְיָשׁוּבוּ^י פְּעֻלֹת אָנוּשִׁיּוֹת^י מְבִיאֹת אֶל הַמַּעֲלֹת

בעולם בחייו הפרטיים והחברתיים) ותכליתה – הוא: אושר הנפשי של האדם:
 להשכיל מושכלות ולהשיג את הבורא. א לפי הדברים האלה שהקדמנו כאן
 ובהתאם אליהם. ב רק מה שינעם לחכו ויערב לו, מבלי שים לב אם יועיל,
 או יזיק לבריאותו. ג ובלבד שיועיל. ד להעדיפו על „המועיל". ה כי אז
 הערב הוא גם המועיל. ו כגון זה. ז ועננה של דאגה ועצבת תמיד תשכון
 עליו. ח תמונות יפות. ט שמענג את הנפש ומשמח את הלב. השוה (מו"נ
 ח"ג, כה). י של הממון. יא במעלות המדות ומעלות השכליות. יב: לעשות
 בממון צדקה וחסד, ולקנות בו חכמה ודעת. יג לחיזוק חושי הגוף ולהבראתם.
 כלומר: לצרכי גופן ותביעותיו. יד בחיים. יו מבחינה זו. טז שער פתוח
 לרוחה המוליך ומביא אל התכלית הרצויה. טז ולהגיע. יח לחיי נצחים על
 ידי השכלת מושכלות והשגת הבורא. יח של חכמת הרפואה. יט אומנות מן
 האומנויות הכי חשובות שיש בה גם מעבודת הבורא. כ נחשב ונכוון.
 כא להבחין בין הנאה והמו יל, ובין המגונה והמוזיק. כב להיות. כג ולא מעשי
 בהמה הנגררת אחרי רגשי יצריה הטבעיים ללא דעת וחשבון.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכת הפירות סימן רלא

שכל כוונותיו יהיו לשם שמים, ובו סעיף אחד.

סעיף א

(א) א' אם אי אפשר לו ללמוד בלא שינת הצהרים, יישן. הגה: (ב) {א} וכשניעור משנתו א"צ לברך אלהי משמה (ב"י); וי"א שיקרא קודם שישן: (ג) א א' א' א' ויהי נעם (תהילים צ, יז) (כל בו); ובלבד שלא יאריך בה, שאסור לישן ביום (ד) יותר משינת הסוס א' שהוא ב' שתין נשמי, ואף בזה המעט לא תהא כוונתו להנאת גופו, אלא להחזיק גופו לעבודת השי"ת; וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב: * בכל דרכיך דעהו (משלי ג, ו) ואמרו חכמים: כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והשיבה והקיימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו, שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משובח, (ה) אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי חיותו, לעבוד את בוראו; וכן אפילו לישב (ו) ב בסוד ישרים, ולעמוד במקום צדיקים, ולילך בעצת תמימים, אם עשה להנאת עצמו והשלים חפצו ותאותו, אינו משובח אלא א"כ עשה לשם שמים; וכן בשכיבה, א"צ לומר שבזמן שיכול לעסוק בתורה ובמצות לא יתגרה בשינה לענג עצמו, אלא אפילו בזמן שהוא יגע וצריך לישן כדי לנוח מיגיעתו, אם עשה להנאת גופו אינו משובח, אלא יתכוין לתת שינה לעיניו ולגופו מנוחה לצורך הבריאות שלא תטרף דעתו בתורה מחמת מניעת השינה; וכן בתשמיש האמורה בתורה, אם עשה להשלים תאותו או להנאת גופו ה"ז מגונה, ואפי' אם נתכוין כדי ג' שיהיו לו בנים שישמשו אותו וימלאו מקומו אינו משובח, אלא (ז) יתכוין שיהיו לו בנים לעבודת בוראו או שיתכוין לקיים מצות עונה כאדם הפורע חובו; וכן בשיחה, (ח) אפי' לספר בדברי חכמה צריך שתהיה כונתו לעבודת הבורא או לדבר המביא לעבודתו. כללו של דבר, חייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו, וכשרואה דבר שיביא לידי עבודת הבורא יתברך יעשהו, ואם לאו לא יעשהו; ומי שנוהג כן, עובד את בוראו תמיד.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

מדע. הלכות דעות פ"ג

כסף משנה

ב צריך האדם שיכוין לבו ומעשיו כולם לידע את השם וכו' עד סוף הפרק. כלל כל זה צדקה דרבי נתן ואומר שם שכל הפעולה כן נקרא קדושה ועל מה שאמר רבינו וכן כשיביעול וכו' כמש' הרמב"ד אמר

אברהם וכן למנוח העונה אם היא מקפדת, עכ"ל. ולא השם רבונו לחסד כחן העונה שהוא חייב זה ועוד יתחבר דיעם בלשונם אשיות ויבא לה דבר אלא בדברים שטובה ברצונו בלא מניח:

אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים. ובכלל הזה אלו שמתעניין תמיד אינן בדרך טובה. ואסרו חכמים שיהא אדם מסוגף עצמו בתענית. ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן צוה שלמה ואמר אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה חשומים: **ב צריך** האדם שיכוון לבו וכל מעשיו כולם לידע את השם כרך הוא בלבד. ויהיה שבתו וקומו ודבורו הכל לעזמת זה הדבר. כיצד כשישא ויתן או יעשה מלאכה ליטול שכר. לא יהיה בלבו לקבוץ ממון בלבד אלא יעשה דברים האלו כדי שימצא דברים שהגוף צריך להם מאכילה ושתייה וישיבת בית ונשיאת אשה. וכן כשיאכל ויביעול לא ישום בלבו לעשות דברים האלו כדי ליהנות בלבד עד שנמצא שאינו אוכל ושותרה [ואלא המתוך לחך] ויביעול כדי ליהנות. אלא ישום על לבו שיאכל וישתה כדי להכרות גופו ואיבריו בלבד. לפיכך לא יאכל כל שהחך מתאוה ככלל וחמור אלא יאכל דברים המועילים לגוף אם מרים אם מתוקים. ולא יאכל דברים הרעים לגוף אע"פ שהן מתוקים לחך. כיצד מי שהיה בשרו חם לא יאכל בשר ולא דבש ולא ישתה יין. כענין שאמר שלמה דרך משל אכול דבש וגו'. ושותרה מי העולשין אע"פ שהוא מר שנמצא שותה ואוכל דרך רפואה בלבד כדי שיבריא ועמוד שלם. הואיל ואי אפשר לאדם לחיות אלא באכילה ושתייה. וכן כשיביעול לא יביעול אלא כדי להכרות גופו וכדי לקיים את הורע. לפיכך אינו בוועל כל זמן שיתאוה אלא כל עת שירע שהוא צריך וינלווציא שכבת זרע כמו דרך הרפואה או לקיים את הורע: **ג המנהיג** עצמו על פי הרפואה. אם שם על לבו שיהיה כל גופו ואבריו שלמים בלבד וישתדל לו בניס עושין מלאכתו ועמלין לצורכו אין זו דרך טובה. אלא ישום על לבו שיהא גופו שלם וחזק כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה'.

והוא רעב וחולה או אחד מאיבריו כואב. וישום על לבו שיהיה לו בן אולי יהיה חכם וגדול בישראל. **נמצא המנהיג בדרך זו כל ימיו עובד את ה' תמיד, אפילו בשעה שנושא ונותן ואפילו בשעה שבוועל. מפני שמחשבתו בכלל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לעבוד את ה' ואפילו בשעה שהוא ישן אם ישן לדעת כדי שתהיה דעתו עליו ויניח גופו כדי שלא יחלה ולא יוכל לעבוד את ה' והוא חולה, נמצאת שיהיה שלו עבודה למקום ברוך הוא. ועל ענין זה ציו חכמים ואמרו וכל מעשך ויצו לשם שמים. והוא שאמר שלמה בחכמתו בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך:**

א ירושלמי מרביס כ"ו: א טור א"ח פ"ח ל"א. אלה"ע סי' כ"ד:

השגת הראב"ד
יבן כשיביעול וכו' ח"א וכן למנוח העונה אם היא מקפדת:

הואיל

לחם משנה

היו דאילו מפורש נהיה צדקו והי מדרבנן וכן דקאמר דקנט טמא משום דשנה נקטת אסמכתא בעלמא הוא דאיסור מורה אינו אלא צניז צניז טמא, ובהאי מחלוי הני סוגיי. דסוגיא דמשמע דר"א הקפד הוא אפילו צניז טבור היו מדרבנן ואסמכתא בעלמא. וסוגיא דפירק מי שאמר (דף י"ט). הריני מיר דקאמר ור' ישמעאל סבר כר"א הקפד אט"ג דרבי ישמעאל מדאורייתא קאמר דהא מצינא חזית הניס וכו' דקאמר ר' יוחנן דאורייתא הניס והניס סוגיא דפירק דמיר דלמנה דר"א לא אמר צניז טבור הוא דמדאורייתא לא עבד איסורא אלא מדרבנן והשפח אתי עפיר קושיא דשמואל לנשמואל דמיר דלמנה שמואל ב"ק דמעניית דנקטת חוטא היינו מדרבנן ולהכי קאמר בסוגיא דשמואל דמיר עליה שבעה משום דהוי מדרבנן ושבעה הלה על דבר דרבנן וסוגיא דפירק קמא דנזיר דקאמר דמקרי נאה אט"ג דמדאורייתא עבד איסורא מ"מ כיון דמדאורייתא לא עבד איסורא קרי ליה נאה וכי מינה אמתי לא שני שמואל דנהגלה ממש איירי וממתי דקאמר אין אלס רשאי להכול בעלמא הוי מדרבנן וברייתא דקאמר דהוי רשות הוי מדאורייתא דברייתא דקאמר קאי וטע"ג דמדרבנן הוי איסורא לא איכסמ לן דהא דלמי דמוקיע שמואל דמוקיע איהם נמי איסורא דמקרי י"ל דקאמר שמואל דאין אלס רשאי להכול בעלמא מן הסודרה ודוקא בעלמא הוא דאמרינן דהוי דרבנן משום דשירק קרא לא איירי אלא צניז טמא דכתיבנא חבל תגלה אסוריה משום כל השחית או מוקף את דמכס כו' דלא ק"ל הני דמור דמיר דר"א הקפד לוי ליה הוי ברייתא דהרעה שאני וכו'. אך קשה דלמי דמוקיע דהסובל דהענין דר"א הקפד לוי ליה הוי ברייתא דהרעה רשות דכתיבנא חבל קאמר תגלי היא והא לפי מתי דכתיבנא חבלה כר"א דר"א מדרבנן קאמר צניז טבור ואינו נשבע למחלה מדרבנן דמכל הני קראי דלעיל לא שמינן חבלה דחדרי לעיל וכיון שכן מתי חבלה ברייתא דהרעה רשות כוסייה דהוין מן הסודרה דא"ל למר דנזיר הרעננ"ס דספק כר"א הקפד כחן וטס פסק כברייתא. ועוד דשס כחב נהדיא אט"ס שאינו רשאי לריבין חנו לומר דכיון דאינו אלא מדרבנן טייל שבעה ומתי דאינו רשאי אינו אלא מדרבנן י"א לו משום דהכלה לא נפקא לן אלא ממזר טבור לפי המסקנא דהחייל. וכבר ביארנו מהכנה הסוגיות דהו מדרבנן. לכן י"ל לומר דכן זה באופן אחר למר דתמן קושיא זו. דמיר דאיסור נזיר טבור אינו אלא מדרבנן מהכנה הסוגיות דכתיבנא חבל מ"מ משמע לנגזר דאט"ג. דהרעה רשות אקרא קאי מ"מ משמע ליה לנזן דברייתא דומה להטעה ממש מה הטעה רשות אפילו מדרבנן וטע"פ דהדרשא טיילא אפילו שיהא חסור מדרבנן מ"מ מלשון הכתיבה משמע דלמי ליה דאפילו מדרבנן מותר דמקאמר רשות והו דומה דרשות דקאמר

זה שצריך עתה מן היין וכו' ריש לקיש אמר נקרא חסד וכו'. ובדברי ר"ל ים שני פירושיו שרשי" פ"י נקרא חסד המעטה. והסוס' פירשו נקרא חסד מי שאינו ממעטה. וריבנו קצר כפירוש המוס' ולפי זה הסוגיא שנכנס בין לשמואל בין לר"ל אין ראוי להתענות ולכן פסק רבינו כן אט"ג דכ"ק דגרייס (דף ג'). אמר ראבי"ה שמעון הליזיק ור"ש ור"ע הקפד בלס שיטה אחת לא וק"ל בכל דוכתא דאין הלכה כשטוס, מ"מ הרי כחב נאה הליכות בלס דהיכא דמנענא בנחלה דהוי הלכחא הרי לו נקטין כו' הוי כלל, הכא מוכה טפי מסוגיא דמעניות (דף י"א). דשמואל ור"ל איס לכו כר"א הקפד ולכן פסק רבינו כן. ומ"מ קשה לדעת רבינו דהמסופות הקשו שמי קסוים חמירוס ואין חמירוס עולה לדעת רבינו דהס הקשו דהיכי אמר כפ"ק דמעניות דשמואל כב דנקרא חוטא כר"א הקפד דמיר דאין חוטא חמירוס נחובל (דף י"א); כשקאפו שם ואין אלס רשאי להכול בעלמא והא מינה יכול נשבע להרע וכו' איני נשבע להרע לעלמא ולא הרע ומירק שמואל נשבע בעלמא משמע דשכס בעעניית מומר, ועוד הקשו דמסוגיא דשמואל ומוסוגיא דלמנה ריבוי נזיר מהני קאי סוגיי מוכה דר"א דקאמר דאפילו צניז טבור קאמר, וקשה דכ"ס ראשון דנזיר (דף ג.). אמרינן איספח דלמרינן ההס אפילו לר"א הקפד דלמנה נזיר חוטא הוא הני מולי טמא אכל נזיר עיהור לאו חוטא הוא ומיילד לקוסיה חנו דהא דלמרינן דלא הו חוטא היינו שמואל גדולה מן העבירה דמנה לזרור כדלמרינן הרואה סוקה כקלוקלה וכו' ומ"מ קלה טמא יש מידי דהוה אממענה מעניות חלוס וכו'. ודעות שאין מירוק זה שייך לדעת רבינו שהוה טבור שהוה חוטא והעניות מלמי חירוס מזה ומנה יומר מן העבירה וי"כ קשו עליה ההס קושיא דכתיבנא. וסו קשא טובא דלפי הר סוגיא דשמואל משמע דלר"א הקפד דלמנה אין אלס רשאי להכול בעלמא ליה ליה הויא ברייתא דנשבע להרע לעלמא ולא הרע דמיר דלדדיה לא שייך לומר הרעה רשות דאין אלס רשאי להכול בעלמא וסו כן הוה דספק כחן כר"א הקפד אין כחב כ"ס מהל' שבעות נשבע להרע כגון שנשבע שיחבול בעלמא אט"ס שאינו רשאי שבעה חלה עליו וגם סס לא הוה לי שנכב אט"ס שאינו רשאי דל"כ הסי דברים סקרייס כמי סקרייס כמי מסוגיא דשמואל דמאן דלמי ליה אינו רשאי חלה ליה פטור דכתיבנא. ונראה למר דרבינו משום דקשא ליה הני חלמא סוגיי דמוכחי דנזיר טבור עבד איסורא לר"א הקפד וסוגיא דפ"ק דנזיר מוכה נהפך דכתיבנא לכן הוכיך למר דנבי דר"א הקפד אפילו צניז טבור קמיידי ולא צניז טמא דוקא דשיק קרא איירי ביה הוי איסורא דלמרייתא אכל צניז טבור דלא מפורש ביקרא אט"ג דאיסור קאמר דלא נקט קרא טמא אלא משום דשנה נקטת מכל מקום

הנהגות מייבמוניות

ב [8] באבות דרבי נתן הוא היה אוסר האוכל אובלים שאינם עולים על לבו עובר משום שלשה לאון שבתורה שבויה אח עצמו וכוית את האובלים ומוכר ברכה שאינה בתורה ע"כ: [9] שמונה דברים רובן קשה וטיעושן יפה אלו הן יין מלאכה שינה עושר השישי חולך בדרך טים חטין וקחוק דם, ע"כ:

עניי

והואה אי דברייה פ' נשן גמרא דקא חקשי ולשמואל הו אקוי קייס ופיזיה הוה דמני מעניי נפשיה. וכבר החריך כה הרמב"ד ז"ל נקטר בעלי הנפש: **ב ג צריך** אדם שיכוין בו' עד סוף הפרק, כל אלו דברים פ' נשן גמרא דקא חקשי ולשמואל פ"ק ב' והביאו בגמרא דנזיר ובל משק יסו לסי עמיס. ואמרי מוח על הלא שיהי עשה קן ליהיין הלא הוה נשנות מוח כו' לקיים מה שנאמר בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך: וכן כשיביעול וכו' עד ר' לקייס הרע: בתב עליו הרמב"ד ז"ל וכן למנוח העונה אם היא מקפדת אם אין בו כח פטור הוא ואין טעין להוציא עז לאמר ששה מדעת שיהא עונה המאוחרים. וכן כב ר"מ ז"ל פ' י"ד דאשוח ויהוה לו לאב"ד ז"ל ואס יו סו ככר יסוד ר"מ ז"ל צמות הפרק עלמו שאסור למנוח מאשחו עונה:

הואיל

צעטיל קטן

מהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע

אלה הדברים אשר יעשה אותם האדם וחי בהם:

א. בכל עת ורגע שהוא פנוי מן התורה, ובפרט שהוא יושב במל לבדו בחדר^א, או שוכב על מטתו ואינו יכול

אורחות רבותינו

שלום בראנדער זצ"ל כשמינה אותו לראש הישיבה (סנאלו צ'ארטוט ססיד' עמוד 4) אמר לו מרן: הקדמונים נתנו סימן על הששה סדרי משנה, זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים, טהרות. הראשי תיבות הוא "זמן נקט", והרמז מזה הוא איך שצריכים לשמור את הזמן ושלא לבטלו.

פעם במעמד "קביעות שיעור" אמר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א: שמעתי מיהודי חשוב מאוד, שזקיני ז"ל [כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע] אמר לו: "שיהיה לך עשר רגעים בטלים כמו איסור דאורייתא".

בספר 'זכור לדוד' (עמוד לוו) מסופר: פעם במוצאי יום"ק אחר חצות לילה, כשהקהל עברו לפני כ"ק מרן מהר"א זי"ע להיפרד, ומרן ישב מורכך כדרכו בקודש, כשעבר לפניו רבי דוד'ל פרנקל ז"ל (לימים נאמן נימו של החו"א זצ"ל) ונתן לו את ידו, אמר הגבאי הרה"ח ר' שלום פויגל ז"ל "דאס איז דוד'ל", ואז הרים מרן את

חומר הענין של איבוד זמן לבטלה **א.** בסעיף הראשון של ה"צעטיל קטן" ששלח כ"ק מרן מהרי"ד זי"ע לבנו הרה"ק ר' יהושע מיערוסלוב זי"ע הי"ד כשישב אחר חתונתו על שלחן חותנו הרה"ק ר' יוסף מאיר ממאכנובקה זי"ע, ושגילה דעת קדשו שגם חסידיו יתנהגו עפ"י צעטיל קטן זו, כתב: "לחשוב תמיד שח"ו איבוד זמן הוא ח"ו אבידה גדולה".

וב"ק מרן מהר"י זי"ע אמר, שכשאדם מנצל הזמן לעשות חלילה דברים לא טובים, הרי לא לבד שצריך לעשות תשובה על הדברים לא טובים שעשה, אלא צריך גם ליישב את עצמו, כי הלא בזמן זה היה ביכולתו לעשות דברים אשר איש ישראל צריך להשתוקק ולהתגעגע לזכות בהם, ולקיים אז רצונו ית' (סטרעליסקער חיצור' פ' צא עה"פ כל צן נכר לא יאכל צא, וצ'מאקאווא חיצור' פ' נשא והיזר לז' אט ימי נורו, ועי"ש באריכות).

ובין ההדרכות שאמר כ"ק מרן מהר"א זי"ע להרה"ח רבי

לישן^ב, יהיה מהרהר במצות עשה זו של "ונקדשתי בתוך בני ישראל" (ויקרא כג, לב). וידמה בנפשו ויצייר במחשבתו כאלו איש גדול ונורא בוער לפניו עד לב השמים, והוא בשביל קדושת השם יתברך שובר את טבעו, ומפיל את עצמו להאש על קידוש השם יתברך^ג, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה (קדושין מ ע"ט),

אורחות רבותינו

שביאר הענין דמבואר בשו"ע (או"ח סימן סג סעיף ג) שבעת קריאת שמע וברכותיה יושבין, ולכאורה הלא בעת קבלת עול מלכות שמים אדרבא היו צריכים לעמוד, כי בעת אשר איש ישראל מקבל עליו עול מלכות שמים צריך לכלות ולמסור את נפשו לפני השי"ת, ולא יוכל להימצא לעצמו שום מקום כלל, רק מה יכול האדם לעשות יותר מלעמוד, והיה צריך עכ"פ לעמוד בעת קבלת עול מלכות שמים. רק הענין הוא, כי אם היה מצות קבלת עול מלכות שמים רק פעמיים ביום, אזי בודאי היו צריכים לעמוד, אמנם באמת קבלת עול מלכות שמים הוא על האדם בתמידות, בעת שהולך ובעת ששוכב על מטתו ובעת שקם ממטתו, בכל עת ובכל רגע תמיד נוהג מצות עשה זו, והרי בתמידות אי אפשר לאדם לעמוד, לזאת אנו מראים במצוה זו שתהיה בישיבה, לרמז שאנו צריכים בכל עת ובכל מקום להיות עלינו עול מלכות שמים.

לחיות בעולם הזה עם מסירות נפש
ג. בהגדה של פסח 'קול יהודה'
[הנקרא בפי רבוה"ק
"מאקאווא הגדה"] הביא מכ"ק מרן

עיניו והסתכל בו ואחזו ידו ביד ר' דוד, וניכר היה על פניו את מלא החביבות שרחש אליו. היה אז עת רצון לפניו והגבאי ר' שלום אמר למרן: "דוד רוצה ברכה להתמדה בתורה", נענה מרן ואמר: "כשהייתי ילד נכנסתי פעם לביהמ"ד, ונשארו חמש דקות לפני תפלת מנחה, ועמדתי ליד ארון הספרים והסתכלתי סביבי, עד שנכנס אבי ז"ל ואמר לי: "ווייסטו נישט אז פון פינה מינוטין קען מען אויך ווערן א מתמיד" [כלום אינך יודע שמחמש דקות ג"כ אפשר להיעשות מתמיד].

ובשו"ת 'ש"ם הכהן' (סימן ו) הביא מה שאמר זקינו כ"ק מרן מהר"ש זי"ע: "שמכל דבר ביכלתו ליקח מוסר, מן דילג רב [טעלגראם] יקח שכל דיבור הוא ביוקר, כי צריך לשלם עבור כל אות, ומן המסילת הברזל נוכל לראות שכל רגע הוא יוקר, כי ברגע אחד שבא שלא בזמנו נסע המסילת הברזל".

קבלת עול מלכות שמים היא גם
בשיושב ושוכב על המטה
ב. ב'סמטעליסקער חיבור' (פ' וילא)
מביא מדברות
קדשו של כ"ק מרן מהר"י זי"ע,

ונמצא שאינו שוכב ויושב בטל, רק מקיים מצות עשה דאורייתא:

אורחות רבותינו

ה', נאר דער בורא כל העולמים האט איהם ברחמיו וייטער מחיה געוועזען. ומקור הדברים משמי' דכ"ק מרן מהר"י זי"ע היא ביסטרעליסקער חיבור' שהביאו בזה"ל: "שאלתי פעם אחת את פי אאמו"ר הקדוש [מרן מהר"ש] ז"ל על זה, מה שאמר המגיד לה' בית יוסף' שימות על קדושת שמו יתברך, ולא מצינו בשום מקום שה' בית יוסף' ז"ל מת על קדושת שמו יתברך, והשיב לי: חלילה, הנה המגיד אמת אמר לו, שבכל יום ויום בשעת קריאת שמע היה לה' בית יוסף' מסירות נפש באמת על קדושת שמו יתברך", עכד"ק.

ומעתה גם כאן הא דאמר בדמ"ך חיי בעוה"ז ובעוה"ב, האי בעוה"ב כזונתו ג"כ בעוה"ז, ועל דרך שמצינו בש"ס, שחד תנא אמר לחבירו עולמך תראה בחייך, דהיינו שגם בעודו בחיים אפשר להיות בחינת מסירת נפש לעוה"ב, וכמו שה' אצל הב"י וכנ"ל, וזהו בדמ"ך חיי לעוה"ב, לזה ג"כ יוכל לזכות עוד בעוה"ז. עכד"ק.

מחשבה לקיום המצוה

נחשב כאילו קיימה בפועל

ה. בתורת רבות"ק נמצא הרבה בענין זה, כי אף אלו המצות שלא שייך לקיימם בפועל, מ"מ על ידי לימוד והתעסקות בענינים אלו, הרי זה נחשב כאילו קיימם בפועל.

מהרי"ד זי"ע על הפסוק "ואעבור עליך וכו' ואמר לך בדמ"ך חיי", וז"ל: אמר רבינו הקדוש מרן מוהרי"ד מבעלזא זצוקללה"ה הכוונה עפי"מ דכתב הב"י בסי' רסה (נ"ס הר"ד לנזורה) הטעם שכופלים לאמור בברית מילה ואמר לך בדמ"ך חיי שני פעמים, שהוא לרמוז שע"י המילה יזכה לעולם הזה ולעולם הבא, ע"כ.

ויש לומר שהכוונה במה שאמר "לעולם הבא" הוי ג"כ על עוה"ז, והוא עפי"מ שאמר אביו רבינו הקדוש מרן מוהר"י זצוקללה"ה ששאל לאביו רבינו הקדוש מרן מוהר"ש זצוקללה"ה, בהא דמצינו בספה"ק מגיד מישרים (צ"ע"י מ סוף פסוק נח) שאמר המגיד לה' בית יוסף' בזה"ל: "ותזכה לעלות במעלות הצדיקים, ותזכה לשרוף על קדושת שמו, ובכך תשאר זך ונקי, ומעתה אתה נחשב מהעומדים לפני ד', לפי שאתה עתיד לשרוף על קדושת שמו, ונשמתך מתעלה מעתה ומחיצתך במחיצת קדושי עליונים" עכל"ק. ובאמת מצינו שהב"י האריך ימים רבים (וה"י סי' נ"ג ע"ס), וכאן מבואר שתהא נפשו נמסר על קדושת השם. והשיב לו שלה' בית יוסף' הי' בכל רגע ורגע מסירת נפש עבור שמו הגדול ית"ש [ובספר 'קול יעקב' (פ' אמרי) הביא בלשון זה: "דער 'בית יוסף' איז אסאך מאהל אומגעקומען אויף קידוש

ג. גם בשעת אכילה וזיווג יכוין כנ"ל, וכשיתחיל להרגיש תענוג גשמי יצייר במחשבתו כנ"ל, ותיכף ומיד יאמר בפיו וכלכבו

אורחות רבותינו

כשמרגיש טעם גשמי בהאוכל

ת. עובדא הוי אצל כ"ק מרן מהר"ש זי"ע, שפעם השתתף בסעודה, וכשהגישו לו המרק וטעם ממנו, נענה שחסר בו מלח, לאחר מכן פנה לסובביו, ואמר להם, בודאי תמהים אתם אשר מתעניין אנכי בטעם המאכל, אך הענין הוא, שכשמכניס אוכל, צריכים להכניס ולהטעימו כראוי, אך בשעת האכילה אז צריך דעת האיך לאכול, והסביר, דודאי מי שאוכל פחמים לא קשה לו שלא להרגיש טעם באכילה, אבל דווקא כשאוכלים אוכל מוטעם וערב אשר יכולים להנות ממנו, והרי הוא אוכלו לשם שמים בלבד ואינו פונה לגשמיות של המאכל, זה הוא מדרגת אכילה לשם שמים באמת (הגהות הגה"ק ר' שלו מאסקאוויטש ז"ל משאן על הרמז"ס, הועמק צפפר 'צית שלום' עמוד כ).

ובקשר לכך, יש להביא מה שסיפר הרהגה"ח ראש הישיבה מוהר"ר שלו בראנדער זצ"ל, בבואו לתאר גודל מעלת הצדיקים המופשטים כל כולם מעניני עוה"ז, אולם כמה שנוגע למדות והנהגות שבין אדם לחבירו, יודעים ומכירים היטב את מה שלפניהם, שבין הדברים שכ"ק מרן מהר"א זי"ע הורה להמבשל בישיבה בשביל הבחורים, שישתדל לשנות המאכלים

נפשם, וממילא יכלו לומר נעשה ונשמע. וזה שסידר הפייטן "ובאו כולם בברית יחד, נעשה ונשמע אמרו כאחד", והאיך אפשר להקדים כנ"ל, וקאמר "ופתחו וענו ד' אחד", ומסרו נפשם עד שיצתה נשמתם והוכרח להחיותם מחדש (כמזכיר נגמ' שגפ פת, ב) וזהו שאמר "ברוך הנותן ליעף כח", שהחיה אותם בטל של תחיה כמבואר במדרש (שה"ש רצה טו, ג).

מסירות נפש מועיל לבטל המסכים המעכבים את התפלות

ז. בספר 'מהר"ש' מובא (פ' וילא צניאור הפסוק ומקנא רחל צאחופה ומאמר אל יעקב טצה לי צניס וגו') כדלהלן: ידוע שע"י תפילות ותחנונים יכולים להמשיך טובות וישועות, אך יש מסכים המבדילים המעכבים את התפלה מלעלות, וכשאיש ישראל מוסר את נפשו וגופו על קדושת שמו הגדול, אף אם חלילה פגם, משבר הוא ומבטל את כל המסכים, וממילא נמשך כל טוב, ולכך צריך כל איש ישראל לכוין בקריאת שמע שהוא מוכן למסירות נפש, וע"י זה יתקנו חטאיו (כמובא בקריאת שמע שעל המטה להארז"ל), ולכן צריך כל איש ישראל לתקן מעשיו בכל עת ובכל רגע, ואעפ"כ ימסור נפשו על קדושת שמו הגדול, ועל ידי זה ימשך עליו כל טוב.

העבודה שבאכילה היא דוקא

שיותר הי' לו תענוג ושמהה בעשיית מצות עשה של "ונקדשתי" באופן הנ"ל מהרגשת תענוג גשמי הזה שהוא מהצרת משכא דחויא (מיקוני זוסר מיקון נא, דף ממ ע"ג), וכך יאמר, וראיה לדבר שיותר הי' לו תענוג ושמהה בעשיית מצות עשה של "ונקדשתי" באופן הנ"ל, שאפילו היו חוטפין אותו רוצחים באמצע אכילה וזיווג לעשות לו העינוים קשים הייתי משמח את עצמי על קידוש הש"י יותר מתענוג גשמי הזה^ט. אך יוהר שיהי' דובר אמת בלבבו,

אורחות רבותינו

נשנה שוב כשהביא חלב מבית הרה"צ ר' משה'לה בנו של כ"ק מרן זי"ע הי"ד, וכן הי' כמה פעמים שהביא חלב מכמה מקומות אבל מרן חזר על דבריו בכל פעם, עד שיצא פעם אחת מחדר מרן ומצא שם אחד מהחסידים מה"ש טוב מענטשן", וסיפר לו ר' יוד'ל מהנעשה, ושאינו יודע מה לעשות, אמר לו אותו חסיד, "יוד'ל, אפשר נישט די מילך טויג נישט, נאר דו טויגסט נישט!" ר' יוד'ל הבין את הדבר, עמד אצל פינה אחת בבית, ובכה עד מאוד, אח"כ רחץ פניו, והכוס חלב שנודמנה אח"כ ראשונה לידיו, הביא לפני מרן, אז לקח מרן הכוס ואמר לו "אה דאס איז מילך" (מפי סרס"ס ר' מרדכי פעדער שליט"א).

בכישת התאוה בעת הנאה גשמית
ט. בספר 'דבש השדה' (אום קיט)
כתב: שמעתי בשם הרב
הקדוש הצדיק מו"ה יהושע מבעלז
בן האיש האלקים אדומו"ר מהר"ש
זצלה"ה, על דברי חז"ל "כל העונה
אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן
עדן" (סגמ קיט ע"ג), ע"פ רמז, שידוע

מיום ליום, ולא יבשל היום מה שבישל אתמול, כי באם יאכילם יום אחר יום אותו מאכל יחסר להבחורים חשק האכילה. וכן התעניין מרן איזה סוג "קישענעס" נותנים להבחורים, וכשאמרו למרן שהמה עשויים מצמר גפן, הגיב מיד: "האם אין שלמה ׀הכוונה על ר' שלמה פריעדמאן המנהלן יודע דצמר גפן כשמתכוון יחד מתקשה, ואינו נוח להניח עליו הראש בעת השינה?".

ואגב, מספר הרה"ח ר' יחיאל הירש שליט"א משב"ק, דמרן ז"ל הי' לפעמים נותן להמבשלים הוראות באופן הכנת המאכלים, והקוגלעך וכיו"ב, והי' מגיב: אל תחשבו שהסתובבתי בה"קעך" בעת הבישול, רק אני חושב שיש לבשל באופן כזה: ומענין לענין יש לציין לעובדא דלהלן: החסיד הנודע מוהר"ר יודא מעלבער מדובעצק ז"ל הי' משב"ק אצל כ"ק מרן מהר"א זי"ע בבעלזא, פעם אחת הביא כוס חלב למרן, ומרן אמר לו "די מילך טויג נישט", והלך להביא חלב אחר, ומרן אמר לו עוה"פ "די מילך טויג נישט", והדבר

ושיהי' אז בשעת מעשה תקוע על לוח לבו בתוכות ובפנימויות
הלב באמת גמור, ולא ישמה את עצמו להיות כגונב דעת
עליונה ח"ו:

ד. בכל הדברים שבעולם, הן בתורה, הן בתפלה, הן במצות
מעשיות, ירגיל את עצמו לומר בזה הלשון: "הריני עושה
זאת לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה לעשות נחת רוח להבורא ית"ש".

אורחות רבותינו

מהר"א זי"ען שאומרים בבעלזא לפני
הנחת טלית ותפילין לשם יחוד, וכן
תמיד, ורואים שאדוני אבי ז"ל [כ"ק
מרן מהרי"ד זי"ען] הפליא את
החיד"א ז"ל שכתב (ענו"ק מורה
נאצטע אות א') יאמרנא "ישראל" לשם
יחוד, כוונתו על ר' ישראל בעש"ט
זצלה"ה. ציינתי זאת, כי ב'תולדות
קול אר"י" מביא כי בבעלזא אין
אומרים לשם יחוד, וכתבתי להוציא
מזה.

ושם הבאנו עוד מספר שיחת חולין
של ת"ח' כדלהלן: שמעתי מפי
דודי הגאון מאה"ג מוה"ר אברהם
שמואל בנימין קלוגער שליט"א
ששאל את אא"ז [מוהר"ש קלוגער]
זצ"ל להגיד לו חות דעתו על דרך
אמירת לשם יחוד אשר נחלקו בה
גדולי הדור, והשיב לו אא"ז זצ"ל
כי גם דעתו נוטה לאמרו והצדק עם
המקובלים, והסביר הדבר עפ"י משל.
הנה אם אחד מוביל מתנה גדולה
ונכבדת אל המלך ומתיירא פן יבואו
עליו גנבים ויגנבו ממנו את החפץ
ההוא, אז העצה הוא כי בכל מקום
בואו יכריז ויודיע כי המתנה ההוא

כבישת היצר הוא שלש תאות גדולות,
תאות אכילה ותאות ממון ותאות
נשים, שהוא נוטריקון של אמ"ן. ורמז
זה רמזו לנו חז"ל, שמי שהוא מענה
את עצמו בשלש תאות הללו בכל כוחו
ואינו נותן יד להיצר בזה, אזי לזה
פותחין לו שערי גן עדן, ומאז נוה לו
לכבוש כל התאות והולך בטח. ואמר
עוד, שהוא מרומז ג"כ בפסוק (ויקרא
א, יב) "ושחט אותו על ירך המזבח
צפונה לפני ד'", היינו שהעיקר
לשחוט את היצר הרע בשלשה דברים
הללו, היינו "בירך" הוא תאות נשים,
"המזבח" הוא תאות אכילה, "צפונה"
הוא מרומז על תאות ממון, ע"ד
"מצפון זהב יאתה" (איוב לו, כג), או
אז הוא זוכה להיות לפני ד' ממש,
ושפ"י.

אמירת "לשם יחוד" קודם קיום מצוה
י. בענין אמירת "לשם יחוד" קודם
עשיית המצוה, ראוי
להעתיק מה שהבאנו בספרינו 'שלחן
רבותינו' (א"ס סי ט) מכתבי הגה"צ
מבילגורייא זצ"ל, וז"ל: "על שאלתי
אמר לי כ"ק שליט"א [כ"ק מרן

בביאור מדת הקדושה

ענין הקדושה כפול הוא, דהיינו: תחלתו עבודה וסופו גמול, תחלתו השתדלות וסופו מתנה. והיינו: שתחלתו הוא מה שהאדם מקדש עצמו, וסופו מה שמקדשים אותו, והוא משד"ל (יומא ל"ט): אדם מקדש עצמו מעט מקדשים אותו הרבה. מלמטה מקדשים אותו מלמעלה. ההשתדלות הוא שיהיה האדם נבדל ונעתק מן החומריות לגמרי ומתדבק תמיד בכל עת ובכל שעה באלהיו, ועל דרך זה נקראו הנביאים מלאכים, כענין שנאמר באהרן (מלאכי ב'): כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא. ואומר (ד"ה ב' ל"ו): ויהיו מלעיבים במלאכי אלהים וגו', ואפילו בשעת התעסקו במעשים הגשמיים המוכרחים לו מפאת גופו הנה לא תזוז נפשו מדביקותה העליון, וכענין שנאמר (תהלים ס"ג): דבקה נפשי אחרך בי תמכה ימינך.

ואמנם לפי שאי אפשר לאדם שישים הוא את עצמו במצב הזה כי כבד הוא ממנו, כי סוף סוף חומר הוא בשר ודם, על כן אמרתי שסוף הקדושה מתנה, כי מה שיוכל האדם לעשות הוא ההשתדלות ברדיפת הידיעה האמתית והתמדת ההשכלה בקדושת המעשה, אך הסוף הוא שהקב"ה ידריכהו בדרך הזה שהוא חפץ ללכת בה, וישרה עליו קדושתו ויקדשוהו, ואז יצלח בידו זה הדבר, שיוכל להיות בדביקות הזה עמו יתברך בתמידות, כי מה שהטבע מונע ממנו יעזרהו יתברך וסיועו יתן לו, וכענין שנאמר (תהלים פ"ד): לא ימנע טוב להולכים בתמים, ועל כן אמרו במאמר שזכרתי אדם מקדש עצמו מעט - שהוא מה שיוכל האדם לקנות בהשתדלותו. מקדשים אותו הרבה - שהוא העזר שעוזר אותו השי"ת וכמו שכתבנו.

והנה האיש המתקדש בקדושת בוראו אפילו מעשיו הגשמיים חוזרים להיות עניני קדושה ממש, וסימנין אכילת קדשים שהיא עצמה מצות עשה, ואמרו ז"ל (ספרא): כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, ונראה עתה ההפרש שבין הטהור לקדוש: הטהור, מעשיו החומרים אינם לו אלא הכרחים, והוא עצמו אינו מתכוין בהם אלא על צד ההכרח, ונמצא שעל ידי זה יוצאים מסוג הרע שבחומריות ונשארים טהורים, אך לכלל קדושה לא באו, כי אילו היה אפשר בלתי, כבר היה יותר טוב.

אך הקדוש הדבק תמיד לאלהיו, ונפשו מתהלכת בין המושכלות האמתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים עודנו פה בעולם הזה, והנה איש כזה הוא עצמו נחשב כמשכן, כמקדש, וכמזבח, וכמאמרם זכרונם לברכה (ב"ר פ"ב): ויעל מעליו אלהים, האבות הן הן המרכבה, וכן אמרו (רש"י בראשית ז'): הצדיקים הן הן המרכבה, כי השכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש, ומעתה המאכל שהם אוכלים הוא כקרבן שעולה על גבי האישים, כי ודאי הוא שיהיה נחשב לעילוי גדול אל אותם הדברים שהיו עולים על גבי המזבח כיון שהיו נקרבים לפני השכינה, וכל כך יתרון היה להם בזה, עד שהיה כל מינם מתברך בכל העולם, וכמאמרם ז"ל במדרש - כן המאכל והמשתה שהאיש הקדוש אוכל, עילוי הוא למאכל ההוא ולמשתה ההוא, וכאילו נקרב על גבי המזבח ממש.

והוא הענין שאמרו עליו ז"ל (כתובות ק"ה): כל המביא דורון לת"ח כאילו הקריב בכורים. וכן אמרו (יומא ע"א): ימלא גרונו של ת"ח יין במקום נסכים, ואין הדבר הזה שיהיו הת"ח להזטים אחרי האכילה והשתיה ח"ו שימלאו גרונו כמלעיט את הגרגרן, אלא הענין הוא לפי הכונה שזכרתי, כי הת"ח הקדושים בדרכיהם ובכל מעשיהם הנה הם ממש כמקדש וכמזבח, מפני שהשכינה שורה עליהם כמו שהיתה שורה במקדש ממש, והנה הנקרב להם כנקרב על גבי המזבח, ומילוי גרונו תחת מילוי הספלים (ספלים שהיו על גבי המזבח שהיו מנסכים לתוכם יין). ועל דרך זה כל תשיש שישתמשו מדברי העולם אחרי היותם כבר דבוקים לקדושתו יתברך, הנה עילוי ויתרון הוא לדבר ההוא שזכו

להיות תשמיש לצדיק, וכבר הזכירו ז"ל בענין אבני המקום שלקח יעקב ושם מראשותיו (חולין צ"א):
 אר"י מלמד שנתקבצו כולן והיתה כל אחת אומרת עלי יניח צדיק ראשו.

כללו של דבר ענין הקדושה הוא שיהיה האדם דבק כל כך באלהיו, עד שבשום מעשה אשר יעשה לא יפרד ולא יזוז ממנו יתברך, עד שיותר יתעלו הדברים הגשמיים אשר ישמשו לאחד מתשמישיו במה שהוא משתמש בהם, ממה שיורד הוא מדביקותו ומעלתו בהתשתמשו מדברים גשמיים. ואמנם זה בהיות שכלו ודעתו קבועים תמיד בגדולתו יתברך, ורוממותו וקדושתו, עד שימצא כאילו הוא מתחבר למלאכים העליונים ממש עודהו בעולם הזה, וכבר אמרתי שאין האדם יכול לעשות בזה מצדו, אלא להתעורר בדבר ולהשתדל עליו, וזה אחר שכבר ימצאו בו כל המדות הטובות שזכרנו עד הנה מתחלת הזהירות ועד יראת החטא, בזאת יבא אל הקודש ויצליח, שהרי אם הראשונות חסירות ממנו, הרי הוא כזר ובעל מום שנאמר בו וזר לא יקרב, אך אחרי הכינו את עצמו בכל הכנות אלה, אם ירבה לידיבק בתוקף האהבה ועוצם היראה בהשכלת גדולתו יתברך ועוצם רוממותו, יפריד עצמו מעניני החומר מעט מעט, ובכל פעולותיו ובכל תנועותיו, יכוין לבבו אל מצפוני ההתדבקות האמיתית, עד שיערה עליו רוח ממרום וישכין הבורא יתברך את שמו עליו כמו שעושה לכל קדושו, ואז יהיה כמלאך ה' ממש וכל מעשיו אפילו השפלים והגשמיים כקרבות ועבודות.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

ציונים

מעשה שבאו... ילקוט משפטים רמז... ש"כ"ו ופי' אמר רמז... תרמ"ג כל הענין... וערבית במעריב כ"ה... ע"ה. בשבאו ליבנה... מ"י פ"ג מה' קדוה"ה... ה"ו.

שינויי נוסחאות

(צ"מ"ג, א) צורת לבנה... ואין זה נטון כי טרופ... שונות היו לו. בטבאל... ובכותל בעליותיו. ד"ג... וכ"י ק' וצמט"י... בעליותו בטבלה... ובכותל; כ"י"מ א'... וכ"י"ה בעליותו על... הטבלא בכותל וכ"ה... נ"י"מ ב' (וטס ובכותל)... וכ"ה נ"י"ל (וטס למא... למל' בכותל); צמט"פ... בעליותו הקקות על... הטבלא בכותל. מראה... נ"י"מ ב' היה מראה... ואומר הכזה ראית... או כזה; צמט"פ וכ"ה... ואומר ל"גן... צמט"י... כזה ראית או כזה... ראית; כ"י"מ א' וכ"י"ל... ל"הן כזה ראיתם או... כזה ראיתם וכ"ה כ"י"מ... ב' (וטס הכזה... הכזה כמו שהיא צ"ק). (בן... נודי). צמט"י למא... נטפוט דפוט. כשבאו... (ליבנה) קיבלין ר"ג... צמט"פ וכ"י"ק יבטל... הכתוב יד וצמט"י... וכ"ש בא... כ"י"מ א'... וכשבאו לפני ר"ג... קיבלין. ראינוהו... בזמנו. צמט"י ראינו... ובלי"ה עבדו. צמט"י... ובלי"ה בעבדו; ד"ג... וכ"י"ק נטפוט ובלי"ה.

הג' וחי' הדרש"ש

זו משנה ועוד באו... שנים ואמרו ראינוהו... בזמנו ובלי"ה עבדו... ר"ג (והוא לל ל"ה... כפירש"י לעל ס"ד כ"ג... וכ"י"מ מפרש"י (לאן... וקיבלין ר"ג. משמע... דקיבלין אחר לל עיניו... היינו ציוס ל"ה לקדש... למפרע את יום ה' ומה... אולי יאל לו להרמז"ס... מ"ש"כ כפ"ג מה"ה קדוה... ה"ט"ו דמקדשין למפרע... אפי' אחר ד' או ה' ימים... אך יש לטוק דוקלפן ר"ג... היינו קודם לל עיניו... אולם יש ראייה נגמ'... (כד). משער אלטריריח'... ליה בו ופירש"י וחי' תנא... ה"ו מתקדש למחר ה"ה... לעולם מימנא קמא... מתקנין מעוהדותי והיינו... דמתקדש למפרע... ולהט"ה לקמן צמט"ג... אשתמיט נחמכ"ח דחי'... הרמז"ס הללו וחדושי... הרש"ש ס.

נראה בזמנו. שאלו יהיה ראש חדש ציוס ל"ה ואין... מוקקים לירח צליל ל"ה בין שנתה בין שלא נראה שאין... לך חדש לצנוה יומר על ל' יום. רמז"ס פ"ק מהלכות... ק"ה. [ומ"ש הר"ב והלכה כרבי אלעזר ברבי דזוק. גמרא]:

היו לו לר"גן גמליאל בטבאל... ובפתל בעליותו, שבהן מראה... את ההדיוטותיה ואומר, הכזה... ראית או כזה. מצששה שבאו... שנים ואמרו, ראינוהו שחרית... במזרח וערבית במערב. אמר... רבי יוחנן בן נורי, עדי שקר... הם. כשבאו ליבנה קבלין ר"גן... גמליאל. ועוד באו שנים... ואמרו, ראינוהו בזמנו, ובלי"ה

כשמקדש להמקדש עם החמה שהיא גם כן נסתרת... בזמנו יום. אבל אמרתי בזמנו. לפי שאין הומיניס שז"ס... כמ"ש הר"ב צמט"י פעמים בא צמט"י. פעמים בא... בקצרה. והסיבה לזה שהלכנה יש לה ב' גלגלים. הגלגל... האחד והוא המקיף הארץ. והולך ממערב למזרח. וזמנו... גלגל אחר קבוע בעושי זה הגלגל. וזו הוא קבוע הלכנה... זה הגלגל מנועתו ממזרח למערב. וממלאו כששהלכנה... ציוס זה הגלגל הקטן שנמלא שיש לה ב' מנועות... הפכיות. ולפיכך היא באה צמט"י. וצמט"י. ואם נשפל... זה הגלגל. אז הלכנה מנועוהה בגלגלה הקטן ג"כ

פירוש המשניות להרמב"ם

השמש ומפני אלו השינויים כולם שהם מחייבים קוצר... הזמן שיש בין הקבוץ וראייתו וארכו אמר פעמים בא... בארוכה ופעמים בא בקצרה ומי שלמד בחכמת התכונה... יודע כל מה שאמרתי ור"ג לפי שדקדק זה הענין ידע... שאפשר שיראה באותו הלילה וקיבל דבריהם באמרו... ראינוהו ערבית במערב ולא השגיח לאמרם שחרית במזרח... כי התורה לא הטריח אותנו לשאול העדיות על ראייתו... שחרית ולא היתה אמונתו שכזו אבל האמין שיראה להם... דבר בדמות ירח ולא היה כן כי מן הנמנע ראייתו בבוקרו... של אותו היום ולפעמים יצטייר באויר צורת ירח כמו... שאמרנו והם זכרו זה בגמרא ואמרו פעם אחת נתקשרו שמים... בעבים ונראית הלכנה בכ"ו לחדש וכאשר קבל ר"ג ערותן

שהאמינם בשני הדברים וזיהו אצל ר"ג אפשר שיראה... הירח במזרח קודם הנץ החמה ובו ביום שיראה בעצמו... במערב אחר שקיעת החמה וזהו מן הנמנע בתכלית... המניעות לא יתחייב בשום פנים ואין מאמין המניעות זה... אלא אדם ע"ה טפש בתכלית הטפשות לא ירגיש מן... הגלגל אלא כמו שירגיש השור והחמור וכל מה שנפל... בדמיונו מזה הוא אמרו בגמרא אמר להם ר"ג לחכמים... כך מקובל אני מבית אבי אבא פעמים בא בארוכה ופעמים... בא בקצרה וענין זה המאמר כי הזמן שיש בין קיבוץ... השמש והירח ובין ראייתו ישחנה שינוי גדול כפי מהירות... הירח והתממההתו וכפי רוחבו בצפון ובדרום וכפי ערך... מערכי המזל שהוא בו וקוצר מערכיו וכפי שינוי תנועת

מלאכת שלמה

כדמות שמשי המשמשין לפני צמרוס ומניא נמי אשר נעמים לרבות... חמה ולכנה כוכבים ומנוחות ממעל לרבות מלאכי השרת ומסיק ליציעיה... חמה להמלמד עבד וכמצי לא המלמד לעשות אבל חמה למד להבין... ולהורות והגמרא מאריך להקשות ולתוך אלא שאני קלרתי ועיין על... קוניה זו צמט"י ו"ל פ' כל הללמים דף ס"ח שהאריך לנארה באר... היטב. מעשה שבאו שנים וכו'. פ' עמי דהלכות קדוש החדש... ס"ו. ראינוהו שחרית במזרח. את השנה. וערבית

בטבאל ובכותל שבהם מראה וכו'. כך צ"ל: ומייחי לה צ"ל כל... הללמים דף מ"ג וכל הסוביא אשר עליה הכא צמ"ה חיתה נמי החס... ובשום מקום לא ראינו מלת תקוקות אלא כך ראינו קמט שונים. ואין... להציא ראייה לגרסת מלת תקוקות ממה שכתבו המוס' בדבור הממליל... והא ר"ג יחיד הוה ח"ל מימה והא לורה דר"ג לא הימה בולטת דיש... לפרש דה"פ לא הימה בולטת וגם לא הימה שוקעת: וצטור יור"ד... ס' קמ"ה. ובגמ' פריך ומי שרי והמיאל לא מעשון אחי לא מעשון

י כ י נ

ד' ר"ל כהעלייה שהיו רגילים לקבל עם העדות [כמהדורין ד"ה א].... עם היה מצייר ללעיל על השולחן לפני הצ"ד. וגם על הכותל כדי... שיעשו היטב ההדיוט, שיהדמה העד כאלו רואה הלכנה ככותל... השמים, ולפי ערותו ידונו צ"ד בהגורות שלפניהן על השולחן... ל' חנשים פשוטים שלא יבינו השאלות הג"ל שצמט"ה ו'.... לו לצנוה ציוס כ"ט לחודש. ל' דזה אי אפשר, דלכנה אין אור... עממי כלעיל ס' כת, וגלגל הקסמה נמוך הרבה מגלגל הקפת... החמה. ולכן סמוך למילד לפניו ולאחריו, כל עוד שמקדשת הלכנה

תפארת ישראל

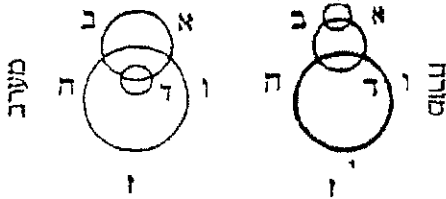
י כ י נ

במהלכה נוכח השמש, כל עוד יומר אין קרני השמש יעלו להגיע... לתחתית הירח, והרי רק תחתית כדור הלכנה נראה ליושני הארץ... עד שנשעת המולד שטומנת ממש בין השמש לארץ, אין תחתית... הירח מאיר כלל [ומה "ממש" כמטענו. הוא ל"ד ויו"ק] ולהכי כ"ד שעי... מכסי סיהרא, והוא זמן קריצתה לשמש לפני המולד ולאחריו. וא"כ... אין אפשר שחראה ציוס כ"ט שחרית וצערבית. מלמד שלפי חשבונם... לא היה אפשר שחראה אז. ד' דר' יוחנן לא היה בקי בחשבונן... כמוהו שהיה קוד העיצור מסור לו מחבמוי הנשאים ידע בחשבונו

צינונים
 ט שלח לו. כ"ה ע"א
 לקחו משפטים רמו ש"כ
 ופי' אמרו רמו ממ"ג כל
 הענין. יש לי ללמוד.
 מ"י פ"ב מה' קדושה ה"י.

ממעמד למורה כמו הגלגל הגדול. ולפיכך צאה בקצרה. שמועות גלגל הגדול מן הה' אל ה' ומן ה' אל ה' ומן ה' אל ה'. ומעט הקטן מן הה' אל ה'. ומן ה' אל ה'. וכל עוד שהקטן מתנועע מן ה' אל ה'. הנה יש לכדור הלכנה צ' תנועות

וקיבולן רבן גמליאל. לא מפני שנאמר שנתחקה הירח מן השמש כליל שלשים עד שמיראה, וכליל שלשים ואחד חזרה לחזרה ונתחקה אצל השמש עד שנתכסיה, שאין הירח חוזרת לחזרה אלא עושה מהלכה בסיבוב בגלגלה, אלא שידע רבן גמליאל שחשבונו

שינויי נוסחאות

הרכיבים. נמש"כ תורכ"ס.
 נמש"כ ונכ"ק ונמש"כ
 ארכ"ס; נמ"ל הקי"ס וכן
 נמ"ל המטה. היר"ד.
 נכ"ק והיר"ד. ונמש"כ
 כרי"ס. נכ"מ א'
 וכרי"ס; נמש"כ והיר'
 כרי"ס. ט גורני. נכ"ק
 ונכ"ק ונמש"כ גור'
 א"י. ובמש"כ. נכ"ק
 דפ"ס קלח"ק ובמש"כ
 שבידך. ביה"כ שח"ל
 (לחיות). נכ"מ א'
 (למ"ג; נכ"ק ונכ"ק
 ונכ"מ; ונכ"ל ונמש"כ
 ביום שחל יוה"כ
 לחיות. הל"ך ומצאו
 ר"ע מיצר. נכ"ק
 נכ"מ; נכ"מ הל"ך ר"ע
 ומצ' מיצר וי"ס נכ"מ
 נכ"מ. "לכל לפי נוסחא זו
 איננו נטה. ועיקר הגי'
 ומצא ולא ומצאו דאי
 ותלמי ע"כ אר"ע קאי
 שמהל לר"י (ד"ס) ימי
 נכ"מ הירושלמי. יש לי
 נמש"כ.
 ונכ"ק ינכ"מ צ' ונכ"מ
 ללמד (ולפי ר"י רבו
 נוסח הדפוס נוח. ד"ס
 ופי' ש"ל) וי"ס נמש"כ
 (וכס ויש לו. והנוסחא
 נוסח לפי המלכות דברים
 שר"י ניה"ס כנוסח
 נכ"מ). א"ל מועדי
 ה' בו אשר תקראו
 אותם. נכ"מ א' ליתא
 וכפי הנראה נכ"מ;
 ונכ"מ צ' אשר תקראו
 אותם מקראי קודש
 והוא קהל (ויקרא כג, ל"ז)
 ועי' ד"ס; נמש"כ
 תקראו אתם במועד
 וי"ע.

הסכים. הה' מן הה' אל ה'. והשני מן הה' אל ה'. שהגלגל הגדול מכריע ומסבב עמו הגלגל הקטן בדרך חנועמו. וכשהקטן מתנועע מן ה' אל ה'. הנה רואה שהלכנה הקבועה שם נמשכת ג"כ בחנועת הגדול שכן הה' אל ה' ומפני זה צא בקצרה. וסמן ר"ג על מה שהעידו בראיה של ליל שלשים. וצמה שאמרו שראוה שחרית אמר טועים הם. ולא אמר שטעו

עבורו לא נראה. וקבלן רבן גמליאל. אמר רבי דוסא בן הרבנס, עדי שקר הו. היאך מעידין על האשה שילדה. ולמחר פרסה בין שניה. אמר לו רבי יהושע, רואה אני את דבריך. ט שלח לו. רבן גמליאל, גורני עליך שתבוא אצלי במקלה ובמעוטיך ביום הכפורים שקל להיות פה שבונה. הלך ומצאו רבי עקיבא מצר. אמר לו, יש לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, שנאמר, ויקרא כג) אלה מועדי יי מקראי קדש, אשר תקראו

שנאותו הלילה שאמרו העדים שראוה, כבר נתחקה הירח מן השמש עד שהיה אפשר שמיראה, לפיכך קיבל עדותו. וצמה שאמרו כליל עיבורו לא נראה, אפשר שהיה מפני שסיסה אוחז העגן או סיבה אחרת גרמה שהם לא ראו חומה: רואה אני את דבריך. לעבר את החודש: ט הלך ומצאו ר' עקיבא. לר' יהושע: מיצר. על שהנשיא גור עליו לחלל את יום הכפורים: אשר תקראו. בקריאת ציח דין מלאו הכתוב:

לי ללמוד שכל מה שעשה רבן גמליאל עשוי, שנאמר, ויקרא כג) אלה מועדי יי מקראי קדש, אשר תקראו

בראיה של ליל שלשים. מותר הרמב"ם נכ"כ מהק"ה שאין לנו אחרת לראיה שחרית. אם היא אמיתית. או אינה אמיתית. מאחר שהעידו בראיה ליל שלשים. אין לנו נזקקים לראיה יום כ"ט וכאלו לא העידו לפנינו זה כלל. ויש צפי הרמב"ם טעות קופר שמה שכתב ויחשבו מטעם. ל"ל מוטעים: ט הלך ומצאו רבי עקיבא מיצר. נכ"מ. הלך ר"ע ומלאו לר"י כו': אשר תקראו אותם. פירש הר"ב בקריאת צ"ד נו'. ומאחז דכתיב חסר. דרשינן אחס אפילו שוגגים כו'. כמ"ש הר"ב במשנה י"ג פ"ג דלכות וע"ש. והמתיק הרמב"ם גורף לכונו ספ"כ מהלכות קדוש החדש אע"פ שזה יודע שטעו חייב לסמוך עליהם שאין הדבור מפורסם אלא להם. ומי שצוה לשמור המועדות הוא צוה לסמוך עליהם.

פירוש המשניות להרמב"ם
 ראיתם או כסוה ערפל ואינם מרגישים בו ומכאן יתחזק מי שהוא קשה לשמוע הפי' שפירשתי כי ר"ג לא האמינם בזה המעשה לפי שהוא היה מאמין כי הירח נראה ליל ל' ונרתע אחרו ושבו אל השמש ונסתר בליל ל' ואחד אבל האמינם בעדות שהעידו בראיתו בעת הראייה ויחשבו מוטעים לראיה עיניהם באמרם במעשה הראשון שראו אותו קודם לכן בשחרית ובאמרם במעשה השני שלא ראו אותו אחר כן בליל שני מן החדש: ט שלח לו ר"ג גורני עליך שתבא בו. זה מכואר ואמח:

על ידי ה. על י' ו' נכ"מ. (ירושלמי)

מלאכת שלמה
 רש"י ז"ל משמע מלשון המטה מדקתני וכליל עיבורו לא נראה ולא קמני וכליל עיבורו לא ראינוהו. ט שלח לו וכו'. ירושלמי אכל מי שלח מן מה דמני א"ר יהושע טה היה לי להיות מוטל על המטה ולא שלח רבן גמליאל הדבר הזה הדה אמרה אכל ר' יהושע שלח ציד מי שלח מן מה דמני כלשון זה א"ל נממתי עקיבא הדה אמרה ציד ר' עקיבא שלח ע"כ. ונכ"מ מניח הלך ר' עקיבא ומלאו לר' יהושע כשהוא מניח א"ל מפני מה אתה מניח א"ל עקיבא

שנראית ערכית הרחיקו חכמים זה הדבר לפי שלא היה בין הראייה ובין הקבוץ ומן הראייה לפי חשבונם הגדול והוא הודיעם העיקר ואמר פעמים בא בארוכה ופעמים בא בקצרה וכך יפרש מי שיבין וישיכלו אצלו הכרה אנושית ואמרו ראינוהו בוכמו וכליל עיבורו לא נראה לפי שהן ראוהו ליל ל' ולא ראוהו ליל ל' ואחד והיה החשבון מחייב ראיתו ליל ל' כאשר נתגנו העיקר ומן הדין היה להאמינם לפי שהעידו בראיה בעת הראיה ואמר שלא ראוהו בליל השניה אין לנו הוששין לזה ולא יחייב אותנו בשום דבר כי שמה חלשה

חידושי מהרי"ח

ט במשנה ד"ה שלח לו
 רבן גמליאל וכו'. י"ל
 מה שלא שלח ר"ג לרבי
 דוסא בן הרכנס שיבא
 אליו ורוחק לומר שעל ר'
 דוסא לא הקפיד משום
 שהוא יחיד גנדי ואפשר
 הלכה כמו ר"ג אבל
 כהיום כשהסכים ר"י יחי'
 רבים גנדי אבל נראה
 שרבי דוסא הי' זקן גדול
 ועינו קמו מלבווא
 לבחמ"ד כמו שמביא
 ביבמות דף ט"ז לכן לא
 הי' מותרו ר"ג וק"ל.

יכין
 חיקך כשצאו העדים, והא דקאמר וקבלן ר"ג, ר"ל אע"ג שכליל עיבורו לא נראה אפי"ה החזיק ר"ג לקבלו מהעדים דמקודם. חב דהרי הוא כאלו לא צאו עדים כלל, והיה החודש מעובר. חג ולא גזר שיעזב אצלו וימנעו צ"י"כ של ר"ג. דידע שלא יפרוש מהעבור. רק חשש שיהיו צ' ימים לוי"ח. ולא גזר על ר' דוסא. ל"ל אי משום דר' יהושע אצ"ד הוה ונכ"ק דע"ז צ"ן ופשט שיגדרו אכתייה. או משום דר' דוסא זקן גדול היה ולא רצה להטריחו ויפגמו דע"ז א"ן. או משום דנאמת קבל דבריו בלוקמן. חב ר"ע הלך ומלא לר"י מיצר על שגזר הנשיא שיתלל יו"כ טלו. חב ר"ע לר"י.

תפארת ישראל
 חיקך כשצאו העדים, והא דקאמר וקבלן ר"ג, ר"ל אע"ג שכליל עיבורו לא נראה אפי"ה החזיק ר"ג לקבלו מהעדים דמקודם. חב דהרי הוא כאלו לא צאו עדים כלל, והיה החודש מעובר. חג ולא גזר שיעזב אצלו וימנעו צ"י"כ של ר"ג. דידע שלא יפרוש מהעבור. רק חשש שיהיו צ' ימים לוי"ח. ולא גזר על ר' דוסא. ל"ל אי משום דר' יהושע אצ"ד הוה ונכ"ק דע"ז צ"ן ופשט שיגדרו אכתייה. או משום דר' דוסא זקן גדול היה ולא רצה להטריחו ויפגמו דע"ז א"ן. או משום דנאמת קבל דבריו בלוקמן. חב ר"ע הלך ומלא לר"י מיצר על שגזר הנשיא שיתלל יו"כ טלו. חב ר"ע לר"י.

במערב. את החדשה. עדי שקר הו. דקיימא לן כ"ד עמי מיכסי סיהרא כך פי' רש"י ז"ל בשם רבנאי ודמהו ומוס' ז"ל הביאו ראייה מן הירוש' לקיימו. ועוד באו שנים ואמרו ראינוהו בזמנו. ציט שלשים ויליל שלשים ואחד שהיו מפסין צ"ד והעם שמהל מנולה ויראוהו מאחר שהעדים ראוהו ציט שלשים לא נראה להם רש"י ז"ל. משמע שאינו רואה לפרש מלות וכליל עיבורו לא נראה שהן דברי העדים כאשר פירשו הרמב"ם ור"ע ז"ל. וכפי

זמנים. הלכות קדוש החדש פ"ב פ"ג

עם ראיית כלומר לא יערכו לעדות וראייתן מהיה כמו עדות. וע"ק לי שפיון ששם זאת ההקדמה להקדמה כגדלה שנהשחטל וזאת ההקדמה מהכחל הקדושה ואינו כן שאף אם נודה שא"ה לקדשו כשעת ראייתו כי אם לאחר עם כל זה מקשה למה הולכין לעמוד שנים שיעידו בפניהם מהיה ראיהם כמו עדות. ועוד נראה כי זאת היא הקדושה שהקשה המקשה לא האחרים כי לאחרת אין חזון בנה שאמר ונחל לא מהם שמינה גדולה מראיהם, אבל אם יקשה למה לרין עדים זבאי זו עשה שקדשוהו יקדשוהו בראייהם דלא מהם וכו' יבא צט"ג. לכן אני אומר כי מה שאמר רש"י בראייתם פירושו עם ראייתם כמו שאמרתי ר"ל שהיה ראיהם כמו עדות וזבאי זו עשה שקדשוהו לא יערכו לעדים ולזה השיב המשיב שראייהם אינה כמו עדות לפי שראוהו צלילה. ומה שאמר רש"י למעלה ולא ארישא קאי כל למרן קושיא אחת שיש כפי הלשון והוא פירושו ולא הספיקו לומר מקודש עד שהשכח ר"ל עד שהשכח ביום שלשים ואם לאחר זמנה המלוכה השניה דלאוהו צ"ד וכו' מדג"ב כן א"כ איך אמר יעמדו שנים ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש היה ענין היום, לזה אמר רש"י דלאו ארישא קאי כוונתו להשכח דר"ל ששכח ביום שלשים אלא שראו אותו ביום כ"ט ושכח שהות לקדש קודם שיעבור כל יום שלשים ולזה אפשר להעמיד שנים ויעידו וכו', ואע"ג דלפי מה שאמר מפרש זה הלשון ר"ל דנשאר כל יום שלשים עם כל זה אמר רש"י שהיה שהות לקדש כגדלה שהות לכד לא יומר משום דברישא איירי דלא נשאר כלל מלא היה ענין שלשים אפילו שהיה לקדש אבל אה"נ דכפייה נשאר כל יום שלשים וקודם שיהא מירון כגון שראוהו צלילה אפשר היה לומר דנשאר גם מיום כ"ט שהות. והו הנלמד" דבבבנה ההלכה ע"פ פירוש"ו ז"ל וכתבתי כפי ההקדמה

פירוש

י בית דין שקדשו וכו'. זו קולא נקדשו החדש שהרי נאמר אשר תקראו אוהם כאלו אמר אשר תקראו אותם שהרי אין לנו סומכים אלא על אמירתם ודאילו בגגה או זולתה: פ"ג א עדים שראו את החדש וכו' לא ילכו. לפי שאינם מניעים למקום בית דין אלא חזר יום שלשים אחר שנמנע החדש. וקשו"ל ליה שהרי אמר בסוף פרק זה שאם לא זבאי עדים כל יום שלשים ועברו את החדש ואחר ד' או ה' ימים צאי עדים רמוקין ועשהו? שראו הירח בזמנו ואפילו בסוף החדש מאימין עיניהם את עמודי דבידיון מקדשין אומו וחזרין ומונין לאומו החדש מיום שלשים. הנה נתבאר מדבריו ז"ל שיש מיעולת לעדות העדים אחר יום ל' וזולתו ורקבו זמנו וזמנא נתבאר בהלכה אינו צ"ד י"ט לבט לחזור ולקבוע בזמנו ואמר בהלכה שאין עדותם אחר ל' יום מיעולת וכבר נתן טעם שכבר נתעבר החדש וזה מורה שאם עיבור צ"ד את החדש

בפני השלשה ויקדשוהו השלשה: י בית דין שקדשו את החדש בין שוונגין בין מומעין בין אנוסים הרי זה מקודש וחייבין הכל לתקן המועדות על היום שקדשו בו. אע"פ שזה יודע שמעון חייב לסמוך עליהם שאין הרבר מסור אלא להם ומי צוהו לשמור המועדות הוא צוה לסמוך עליהם שנאמר אשר תקראו אתם וגו':

פרק שלישי

א עדים שראו את החדש אם היה ביניהם ובין מקום שיש בו בית דין מהלך לילה ויום או פחות הולכין ומעידין. ואם היה ביניהן יתר על כן לא ילכו שאין עדותן אחר יום שלשים מועלת שכבר נתעבר החדש

שכתבתי שהדבור הזה הוא הנהיה מאתה חלמדי שראה לפרש דברי רש"י ז"ל. ואם אינו כן אלא שם דברי בעלי התוס' הרי כאלו עבר הקולמוס על מה שכתבתי בזה כי כל הדברים אמת ודעתי הקרה לא יכלה להשיג. כלל הדברים נמשכה ההלכה והדברים שכתבתי למעלה הם אמת בין הדין הכי ועל פייהם אבא ליישב דברי הרב ז"ל בלי שמשאר קושיא כלל ואומר, כבר נמשך שיש ג' חלוקות בענין ודינים מחולף. הדי' נכנסו צבאור והא' למדנו הימה מדיוק דוח עלמו עשה הרב המלוכה, הא' שראוהו צ"ד ביום ושאר זמן לומר מקודש והדין בזה שראוהו מיד מקודש, וזה המלוכה הדין הרב דלאשונה במ"ש ראוהו צ"ד ע"ג וכו' לא ילכו כובד וכו'. המלוכה הדי' היא צבאור וזה שאפילו לראות צליל שלשים אחר שיאלו וכו' לומר מקודש, וזה המלוכה הרב נלמדנו צבאור דביה"ט והוא אחר שיאלו שני כובדים הרי הוא כליה. המלוכה הג' היא כגדלהו ביום ולא הספיקו לומר מקודש עד שהשכח והדין בזה דלמחר יקדשוהו צ"ד בלי שום עדות כלל. גם זאת המלוכה הנה נלמדו אותה מדיוק דברי הרב שהרי הוא אומר אם עדיין לא ילכו כובד אמורים מקודש טעמיה דלא ילכו כובד הא אם ילכו כובד אין אמורים מקודש מיד וגם לא ייעזבו דיינים וכו' אלא דבר אחר ומה הוא שלמחר יאמר מקודש בלי שישבו דיינים וכו' גם מדיוק דבריו האחרונים ככה נלמדו שראוהו וכו' ואם ילכו אחר שיאלו צ' כובדים למחר כו' טעמיה דלאו שני הכובדים הא אם לא ילכו כי אם אחד אין מושגיין דיינין וגם אין אמורים מקודש מיד אלא מה שראוהו ככה נלמדו שראוהו וכו' ואם ילכו כובד צ"ד חזרו דברי הרב הג' דיינים הנזכרים וזוה נילול מקודש טהרת דבריו אלו לאלו שהיה הקדושה השנית שהקדשוהו דבריו ז"ל כמו שהשנה ראוהו גם בלי שיעמדו צ"ד כלל הדין חזרו דבריו צבאור דברי הרב הג' נושא דיינים ומחלוקות הנזכרות הם עלמם אותם שהוכיח הרב כי לדמיון שראו אותו צ"ד ביום עשאר זמן לומר מקודש שם הרב משל שראו אותו קודם שאלו שום כובד כי בודאי יוכלו לומר מקודש כיון שלא ראו ממי ילכו אותו הכובד האחד וגם אין חזרו לומר למחר מקודש ואם לא ילכו כובד נשאר זמן לומר מקודש שם הרב משל בדיק דבריו שראו אותו אחר שיאלו כובד אחד כי לא ילכו הם הם הם וזמן על ספק לילה, הרי מנואר מזה דע"ג דהרב מפס צבאור לפסק הלכה מאמר שמואל כובד אחד יום מהקטעם הנזכר למעלה אינו קוסר לזה במה ששם משל אם עדיין לא ילכו כובד כי אין כוונתו לשום משל ולבקש שעדיין יהיה יום לצד כי לזה אע"פ שאלו כובד אחד עדיין הוא יום כמנואר דבריו שמואל צפי' אבל כוונתו לשום משל צבאור שעדיין יהיה יום וישאר עוד מהיום זמן לומר מקודש כבר כי בודאי אם כשלאוהו לא ילכו שום כובד נשאר זמן משא"כ אם כבר ילכו כובד שאע"פ שעדיין הוא יום לא ידענו שנשאר מהיום עוד זמן כונכר וזה מירגנו לקושיא האשונה: גם הדין דבר קל לחקן וזה כי זמן דביה"ט גרין עליו שהוא מהלילה כשהיה חומרם לא כשהיה קולא ולכן כשלא הספיקו לומר מקודש עד שהשכח ליל ל"א שאין מקדשין החדש בזמנו ומעדין אותו אז גרין זמן דביה"ט ליום ובודאי אם הספיקו לומר מקודש קודם שהשכח אע"פ שהיה בזמן דביה"ט מקדשין אותו הוא קולא כמו שכתבתי מדברי הרב סוף פ"ג. אבל במלוכה השניה שנמשך שראו אותו אחר שיאלו שני כובדים צליל שלשים אין מקדשין אותו אז בזמן דביה"ט ונדון אותו צלילה כיון שנשאר להם כל יום ל' שיוכלו לקדשו. והנה נראה חמת הרב ז"ל כי הדיון שלמעלה הזכר צממטה שאמרתי ראוהו צ"ד וכו' ולא הספיקו לומר מקודש עד שהשכח שהחזר צממטה כפשוטו ואם לא ילכו כובד אחד עדיין יוכלו לומר מקודש שאם לא נאמר כן הרי הוא קולא וזה לחלוק הנשואים כאשר נמשך: גם החקירה הדי' מנואר בזה המדיוק למעלה בשם המוסקפות בגמ' כגון שראוהו צלילה פירש כי ביה"ט הרי הוא צלילה שאם לא נאמר כן הרי הוא קולא וזה לחלוק הנשואים כאשר נמשך: גם החקירה הדי' מנואר בזה המדיוק למעלה בשם המוסקפות והשי"י ז"ל ואין לזרז לכפול הדברים:

להם משנה

י בית דין שקדשו את החדש וכו'. בפרק אם אין מטיירין צטופו (ר"ה דף ק"ה). אמרו שם שכן דרש ר"ע ואמר לו ר' יהושע עקיבא נתמתי (עקיבא) נתמתי: פ"ג א עדים שראו את החדש אם היה ביניהן וכו'. נמשנה בסוף פ"ק (שם דף כ"ג). אמרו ואם הימה דרך רחוקה לוקחים ביום מועות שעל מהלך לילה ויום מחללין את השבת ויואלין לעדות החדש. הקשה כאן המפרש דהא רבינו ז"ל אמר לתמן בסוף הפרק דאם אחר ד' או ה' ימים צאו עדים רמוקין והעדו שראו את החדש בזמנו שהוא ליל שלשים אם עמדו העדים בעדותם מקדשין אותו וחזרין ומניין לאומו הדש מיום שלשים הואיל ונראה היכה צלילו וא"כ איך כמד רבינו ז"ל כאלו ראוהו הדש מיום שלשים הואיל ומירן דאינו מועלת לענין הקרבת הקרבן אבל מועיל לחזור ולמנות לאותו הדש מיום שלשים ואינו אומר אין מירון דעדין תקשי לך למה לא ילכו ויועיל לנו לענין ענין החדש דנפקא לן טובא בענין נשמה הדשים שיואלים בהם השנוחים כמו שציאר רבינו ז"ל לתמן וכו' דמי"מ אין מחללין על זה השבת כיון דכבר עבר קרבן ראש הדש ונכסיו מ"מ קשה. חזא דרבינו ז"ל לא הוכיח שלא ילכו כשבת אלא שלא ילכו ומשמע אפילו ביום חול לא ילכו שעדותם לא יועיל ואילו היה מחזיר רבינו ז"ל בלשון המשנה שעל מהלך יום וליילה מחללין את השבת ינחא דמשמע דלא קאמר מהלך יום וליילה אלא לענין חולל שבת דוקא אבל מדברי רבינו ז"ל משמע דיום וליילה הזכר צממטה לענין הליכה אפי' בחול דלא"כ אין יואלין בחול דליים

מגדל עז

י בית דין שקדשו את החדש עד סוף הטיק. סוף פרק אם אין מטיירין (דף צ"ד כ"ה): פ"ג א עדים שראו את החדש עד שכבר נתעבר החדש. סוף פ"ק דליה (דף כ"ב): דברי הלוי ואחרו לרבות שונגין מטיירין ומשעין. ופירש"י שונגין מטיירין כמברין שראו דאזי לחתעבר. מושעין ע"י עדי שקר. ובעמוד בחוב כמקום מטיירין אנוסים וישנן הגמרא הוא אפילו מטיירין וכן כתב הרמב"ם עשין מ"ו ושנא מועות נפל בהשקפות! הפמ"ג

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

פו

סוחר השים

[ע"פ ח]

ה"ג חכים איתקרי רבי לא איתקרי : ספרא דאדם סראשון . סראארו הקב"ה דור דור וספריו דור דור ודורסיו דור דור וחכמיו : רבי ורבי נתן סוף המשנה . כל זה כתוב לטעם : סוף המשנה . סוף תנאים עד ימיהן אמרו איש את דבריו בבית המדרש והיו תלמידים גורסים שמועה שמועה לבדה ולא היו תורה אור

וסדר יקנן על הסדר פ"ג ר"ל

י"א רחבא

סמיים ק"י

מיד סיה : כשנות עיה סמסורין ספ : מדה י"ט . נכסיה ס"ד מ"ח

(לע"ג) ואיתסי . והא דחוינהו לעיניה דהווי מחרכן לפי סעדיין היה ניכר אי כמו לאחר זמן כופר לו כך : **אוקמינהו** (א) לפני התיבה . שלשון כדורים במדרש "דבתיבתי לבור וידרין לפני התיבה שלשה כדכתיב (שמות י"ז) וידי משה ככדים ולאחר זמור וגו' :

"אחתיהוהו לרבי חייה וכו' . והע"ג דמיני במגילה (דף מד: וס"ג ד"ס כשאהב) אין מורידין לפני התיבה לא מלכסי חיפה ולא מלכסי בית שאן שקרין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין ור' חייא לא הוה וכו' לומר ומכתיב כדאמר התם ס"מ ה"כא דאפשר בחקר הכל לא הוה אפשר בחקר : **רבי** שמעון בן חלפתא בעל גשר הוה . משום ר' אלעזר ברי שמעון דהוה בעל גשר נקט נמי האי עובדא ומה שהותין עד כאן לפי שכל דבר דבוק לחיבורו עד כאן :

דאי אמר לנו קדימו ואייתי לנו אמרו ליה לא . ס"י אי אמר קדימו להסכים מעלות השחר דלייתי לנו ריפסח ואינפקא ולא תתבעלו ממלכתכס אמרי ליה לא אלא בהגן החמה נאכל ואח"כ נעשה מלכתכס והיה ספרים דגרסי דאי אמרי להו קדימו ואי בתרייכו אמרי ליה לא וה"פ פועלין היה להם לאכול ריפסח או אנפקא כביתו של בעה"כ קודם שיעשו מלכתה ואם אמר להם אל תתבעלו אלא לנו עתה בשדה כל זמן שאין המאכל מוזמן וס"מ אביא לכם ריפסח ואינפקא אמרי ליה לא אלא עתה נאכל בבית וכן לגירסא ראשונה יש לפרש כן :

במתיבתא דרביעא **א"ג** *בהרת קודמת לשער לבן ממה ואם שער לבן קודם לבהרת מהוה ספק הקב"ה אמר מהוה וכו' ודאי מתיבתא דרביעא אמרי **במתיבתא** ואמרי **במתיבתא** נוכח רבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא אמר רבי **אני יחד באהלות שרדו שליחא בתריה לא הוה מצי מלאך המות למקרב ליה מרלא הוה קא פסיק פוטיה מגרסה אדהכי נשב ויקא ואויש ביני קני סבר גונרא דפרישי דוא אמר חניח נפשיה דהוה גברא ולא ימסר בידא דמלכותא כי הוה קא נחא נפשיה אמר מהוה מהוה יצאת בת קול ואמרה אשרך רבה בר רב הונא שגופך מהוה יצאתה נשמך בשחור נפל פתקא מרביעא בפומבדיתא רבה בר רב הונא נתבקש בישיבה של מעלה נפקו אב"י ורבא וכולהו רבנן לאיעסוקי ביה לא הוה ידעי דוכתיה אולו לאנמא חוץ צפרי דמטללי וקיימי אמרי שמע מינה התם הוא ספרדוהו תלתא יומי ותלתא לילותא נפל פתקא כל הפורש ידא בנידוי ספרדוהו שבעה יומי נפל פתקא לכו לבייתכם לשלום ההוא יומא דנח נפשיה דלייה זעפא ודרי להווא שייעא כי רכיב גמלא סהאי גיסא דגדר פפא ושרייה בהך גיסא אמר מאי האי אמרי ליה נח נפשיה דרבה בר רב הונא אמר לפני רבנו של עולם כולי עלמא דידך הוא ורבה בר רב הונא דידך את דרבה ורבה דידך אמאי קא מדרבת ליה לעלמא נח זעפא רבי שמעון בן חלפתא בעל בשר הוה יומא דהוה חמימא ליה הוה סליק ויריב אישינא דמורא אמר לה לברתיה בתי הנפיע עלי במניפא ואני אתן לך ככרין דגדר אדהכי נשבא ויקא אמר כמה ככרין דגדר למרי דיכי : הכל כמנהג המדינה וכו' : הכל לאתויי מאי לאתויי באתרא דנהוי מברך ריפתא ומשחה *אנפקא דאי אמר להו קדימו ואייתי לנו אמרו לו לא כל כמניך : מעשה כרבן יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא ושכור וכו' : מעשה לסחור חסורי מחסרא והכי קתני ואם פסק להן מוונות ריבה**

של רוח זה : (ב) אנפקא . כלי מחזיק רביעית : מעשה לסחור . וכי דרך בני אדם להביא ברישא הכל כמנהג המדינה והנא מעשה אפילו אהיה עושה להם כמטותה שלמה כו' : ריבה

חבים יתקרי ורבי לא יתקרי ואסו דרבי על ידו תהא רבי ור' נתן סוף משנה רב אשי ורבינא סוף הוראה וסימנך **ע"ג** אבוא אל מקדשי אל אבינה לאחריהם אמר רב כונא אישתעי לי רב חמא בר ברתיה *דחמא רבה בר נחמני אגב שמדא נח נפשיה אכלו בית קורנא בי מלכא אמרו איבא חד גברא ביהודאי דקא מבטל תריסר אלפי גברי מישראל ידא בקיימא וידא בסתוא מברנא דמלכא שדרו פריסתקא דמלכא בתריה ולא אשכחיה ערק ואול מפומבדיתא לאקרא מאקרא לאנמא ומאנמא לשחין ומשחין לצירפא ומצירפא לעינא דמים ומעינא דמים לפומבדיתא בפומבדיתא אשכחיה איקלע פריסתקא דמלכא להווא אושפיוא דרבה *קריבו תנא קמיה ואשקוהו תריבסי ודליות לתבא מקמיה הדר פרצופיה לאחוריה אמרו ליה מאי נעביד ליה גברא דמלכא הוא אמר להו קריבו תנא לקמיה ואשקוהו חד כסא ודליות לתבא מקמיה ולתסי עבדו ליה הכי ואחסי אמר מידע ידענא דגברא דקא בעינא הכא הוא בחיש אבתריה ואשכחיה אמר אולינא מהא אי מקפל קפלו להווא גברא לא מגלינא ואי נגדיי מגנדין ליה מגלינא אתויהו לקמיה עייליה לאדרונא ופרקה לבבא באנפיה בעא רחמי פרק אישיחא ערק ואוייל לאנמא הוה יתיב אנגידא דדקולא וקא גרים קא מיפלגי

במתיבתא דרביעא **א"ג** *בהרת קודמת לשער לבן ממה ואם שער לבן קודם לבהרת מהוה ספק הקב"ה אמר מהוה וכו' ודאי מתיבתא דרביעא אמרי **במתיבתא** ואמרי **במתיבתא** נוכח רבה בר רב הונא דאמר רבה בר רב הונא אמר רבי **אני יחד באהלות שרדו שליחא בתריה לא הוה מצי מלאך המות למקרב ליה מרלא הוה קא פסיק פוטיה מגרסה אדהכי נשב ויקא ואויש ביני קני סבר גונרא דפרישי דוא אמר חניח נפשיה דהוה גברא ולא ימסר בידא דמלכותא כי הוה קא נחא נפשיה אמר מהוה מהוה יצאת בת קול ואמרה אשרך רבה בר רב הונא שגופך מהוה יצאתה נשמך בשחור נפל פתקא מרביעא בפומבדיתא רבה בר רב הונא נתבקש בישיבה של מעלה נפקו אב"י ורבא וכולהו רבנן לאיעסוקי ביה לא הוה ידעי דוכתיה אולו לאנמא חוץ צפרי דמטללי וקיימי אמרי שמע מינה התם הוא ספרדוהו תלתא יומי ותלתא לילותא נפל פתקא כל הפורש ידא בנידוי ספרדוהו שבעה יומי נפל פתקא לכו לבייתכם לשלום ההוא יומא דנח נפשיה דלייה זעפא ודרי להווא שייעא כי רכיב גמלא סהאי גיסא דגדר פפא ושרייה בהך גיסא אמר מאי האי אמרי ליה נח נפשיה דרבה בר רב הונא אמר לפני רבנו של עולם כולי עלמא דידך הוא ורבה בר רב הונא דידך את דרבה ורבה דידך אמאי קא מדרבת ליה לעלמא נח זעפא רבי שמעון בן חלפתא בעל בשר הוה יומא דהוה חמימא ליה הוה סליק ויריב אישינא דמורא אמר לה לברתיה בתי הנפיע עלי במניפא ואני אתן לך ככרין דגדר אדהכי נשבא ויקא אמר כמה ככרין דגדר למרי דיכי : הכל כמנהג המדינה וכו' : הכל לאתויי מאי לאתויי באתרא דנהוי מברך ריפתא ומשחה *אנפקא דאי אמר להו קדימו ואייתי לנו אמרו לו לא כל כמניך : מעשה כרבן יוחנן בן מתאי שאמר לבנו צא ושכור וכו' : מעשה לסחור חסורי מחסרא והכי קתני ואם פסק להן מוונות ריבה**

הסדר והס כללו האמור בדורות שלפניהם וסדרו את המסכתות הללו ואחריהם לא יוספו אלה מעט : **סוף הוראה** . סוף כל האמוראין עד ימיהם לא היתה גמרא על הסדר אלא כשיחה שאלה בשאלת טעם המשנה בבית המדרש או שאלה על מטעם המחורט בזמן ממונ או ליסור והישר כל אחד ואחד אמר טעמו ורב אשי ורבינא סדרו שמועות אמוראין סלפניהם וקבעו על סדר המסכתות כל אחד ואחד אלל המשנה הרואה והשניה לה והקשו קשות שים להשיב ופירוקים שראויים לתרן הם והאמוראים שמתהם וקבעו הכל בגמ' כגון איחיבה מייבי ורמינהי איכעיה לנו והתירוים שעליה מה שיעירו זוחן שלפניהן ואוחן שאמרו לפנייהם המוטים והתירוין סעליה לא קבעום בגמ' על סדר המסכתות והמשנה שסור רבו וכלו רב אשי ורבינא וקבעום : וסימנך עד אבוא אל מקדשי אל . מקדשי סימנך דרב אשי איכעיה סימנך דרבינא לאחריהם סימן סוף הוראה : רבב בר נחמני . בר פלוגתיה דרב יוסף : אגב שמדא נח נפשיה . מחמת אינח מלכות מה : דקא מבטל וכו' . סקצלין אלו (א) בניסן וסערי לשמוע דרשות של פסח וכל חניס וכשמבקשין שלוחי החלק לבנות המס גולגולת של כל חקם וחדש אינח נמלחם כבתייהם : פריסתקא . שליח : איקלט פריסתקא . ללון בחרוהו שגורק סהיה רבה נחבא : בו אסקיה תרין נסי ודליות לחבא . ודעים הממונים על הוונת מויקין את השוטה זונות וכני הבית לת נחכוות לך : אמרו לו בני הסודת לרבה מאי עבדי : נגודי מנגדי לי . ואם ייסרוני ביסורים אגלה : וסרקה לבבא . סגר הדלת : פרק אשתא . נפלה החומה : אנגידא דדיקלא . על גזע דקל קלון : אם כהרה קדמה לאער לבן עמא . דשער לבן ספרה בו הוא סומן לסומאה כדכתיב (ויקרא יג) והנה נהפך שער לבן כבהרס : טוור . לפי מה שכתוב כהורה : גונדא . גזר של פסיס שמחפסין אחריה : בפומבדיתא . והוא ראש ישיבה זה : מטללי . עושין לל ככרסיה : דלי זעפא . גבה רוח סערה : את דרבה . אתה אהבו של רבה : רבי שמעון בן חלפתא כו' . משה לחיירי ברישא דאגדהא צבעלי גשר נקט לה : ככרין דגדר . אגודות של כרד והוא עשוי כשיטולין : למרי דיכי . לבעלו מעשה על דבריו לסוכרו דקתי

עין משפט רב פסוק (תמונה פרשה בלתי) [גם זה גם תמונה פרשה בלתי] חוקמינהו שייכים לבי) ח א חיי פ"ג מסכתות סומא דרעות הל' ו סמך פסין רלי : מ מיי' סס הלכס ט :

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרויקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה פרק א

א"ר סימון כתיב [דברים ד ח] ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקים וגו' ר' חמא בי ר' חנינה זר' הושעיה חד אמר אי זו אומה כאומה הזאת בנוהג שבעולם אדם יודע שיש לו דין לזבש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו שאינו יודע היאך דינו יוצא אבל ישראל אין כן אלא לובשים לבנים ומתעטפין לבנים ומגלחין זקנם ואוכלין ושותין ושמחים יודעין שהקב"ה עושה להן ניסים. וחורנה אמר אי זו אומה כאומה הזאת בנוהג שבעולם השלטון אומר הדין היום והליסטים אומר למחר הדין למי שומעין לא לשלטון אבל הקב"ה אינו כן אמרו ב"ד היום ראש השנה הקב"ה אומר למלאכי השרת העמידו בימה יעמדו סניגורין יעמדו קטיגורין שאמרו בני היום ראש השנה. נמלכו ב"ד לעברה למחר הקב"ה אומר למלאכי השרת העבירה היתה יעברו סניגורין יעברו קטיגורין שנמלכו בני לעברה למחר מ"ט [תהילים פא ה] כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב אם אינו חוק לישראל כביכול אינו משפט לאלהי יעקב. ר' קריספא בשם ר' יוחנן לשעבר [ויקרא כג ד] אלה מועדי ה' מיכן ואילך אשר תקראו אותם. א"ר אילא אם קריתם אותם הם מועדי ואם לאו אינן מועדי.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

מתני' בתולה כתובתה מאתים ואלמנה מנה בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין כתובת מאתים ויש להן טענת בתולים הגירות והשבועיה והשפחה שנפדו שנשתחררו ושנתגייירו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים: גמ' חונה בשם שמואל בשקל הקודש רבי בא בר בינא אמר מטבע יוצא מתניתא מסייעה לר' בא בר בינא וחמש סלעים של בן במנה צורי שלשים של עבד חמשים של אונס ושל מפתה מאה של מוציא שם רע כולן בשקל הקודש במנה צורי ולא תנא כתובת אשה עמהן אמר ר' אבין כלום למדו מכתובת אשה לא מאונס וממפתה מכיון דתנינן האונס והמפתה כמאן דתנא כתובת אשה עמהן עד כדון בתולה אלמנה מאי אמר רבי חיננא דייה לאלמנה שתיטול מחצית בתולה אמר רבי חייה בר אדא אפילו ניתני כתובת אשה עמהן לית כל אילין רבנין פליגינן רבי חנניה ורבי יונתן תריהון אמרין מטבע יוצא רבי יהושע בן לוי אמר מטבע יוצא ר' יעקב בר אחא רבי אימי רבי שמעון בן לקיש בשם ר' יודן נשייא מטבע יוצא אמר רבי יוחנן סלעים סביריגיות מהגינות ירושלמיות אילין אמרין אכן ואילין אמרין אכן אלא אף הוא חזר וסבר דכוותהון ולית כל מיליאי אכן אילין אמרין אכן ואילין אמרין אכן הא אף הוא חזר ואמר דכוותהון אתא עובדא קומי דרבי חנינא באשה שהיתה כתובתה פחותה ממאתים זוז ואמר תטול מה שכתב לה אמר לרבי מנא שב וחתום אמר לה אשוי שיטתך וכה חתום לא רבי חייה דאמר בשם שמואל בשקל הקודש רבי אבודמא דציפורי בשם רבי חונה משם [דף ד עמוד א] ויתור מעונה אשה שהיתה כתובתה פחותה ממאתים תטמין כתובתה כדי שתיטול בשקל הקודש אמר בשם ר' חונה במקום שאין כותבין כתובה אבל במקום שכותבין כתובה מה דו מפקא היא גובה אמר ר' יוחנן ותני כן חרש שנשא פיקחת אין לה עליו מזונות ולא כתובה ואם מתה הוא יורשה שהיא רצתה לזוק לו נכסיה והוא לא רוצה לזוק לה בנכסיו פיקח שנשא חרשת יש לה עליו מזונות וכתובה ואם מתה אינו יורשה שהוא רוצה לזוק לה נכסיו והיא לא רצתה לזוק לו נכסיה וחרשת יש לה קניין ויש לה כתובה רבי ירמיה בשם רבי לעזר תיפתר כשכנסה פיקחת כנסה רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר שכנסה פיקחת ונתחרשה מכל מקום לא פיקחת כנסה רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר תיפתר שהיתה חרשת ונתפקחה כנסה פיקחת ונתחרשה שלא תאמר הואיל והיתה חרשת תחילה אין לה כתובה לפום כן צריך למימר יש לה רבי יוסי לא אמר כן אלא אילו מי שבא על החרשת שמא אין לה קנס וכל שאין לה קנס אין לה כתובה א"ר יודן וכי בקנס הדבר תלוי הרי בוגרת אין לה קנס וכתובתה מאתים הרי בתולה מן הנישואין יש לה קנס וכתובתה מנה חרש או שוטה שכנסו פיקחת אע"פ שחזר החרש ונתפקח שוטה ונשתפה אין לה כתובה רצה לקיימה כתובתה מנה רבי לעזר בשם ר' חנינה והוא שבא עליה משנתפקח ומשנשתפה אבל אם לא בא עליה משנתפקח ומשנשתפה אפילו כתובת מנה אין לה פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד רבי יוסי בשם ר' חייה בר אשי רבי יונה רב חייה בר אשי בשם רב למה זז דומה לעושה גומא בבשר וחוזר ומתמלא תני רבי חייה לעוכר את העין וחוזרת וצוללת א"ר יוסי מתניתא אמרה כן פחותות מיכן כנותן אצבע בעין אמר רבי אבין [תהילים ה ג] אקרא לאלהים עליון לאל גומר עלי בת שלש שנים ויום אחד ונמלכין ב"ד לעוברו הבתולין חוזרין ואם לאו אין הבתולין חוזרין:

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

שו"ת תשב"ץ חלק א סימן פד

ואפוקי משום חזקה שגרשה על תנאי זה והרי היא יוצאה מחזקת א"א ומנסב"י לה בעדות זו ואמרו במדרש וכן שם בירושלמי אקרא אל אלהים עליון לאל גומר עלי קטנה פחותה מבת ג' שנים ויום א' בתוליה חוזרין יתר מכאן אין בתוליה חוזרין נמנו ב"ד לקדשו הרי בתוליה חוזרין נמנו לעברו אין בתוליה חוזרין. והרי שקדשה ראובן שמסרה לו אביה לביאה באותו יום הרי שיוצאה מחזקת פנויה לחזקת א"א בעדות ע"א. וכן שם בירוש' אמרו רבי אבינא אפילו בדיני נפשו בת ג' שנים ויום אחד בא עליה הרי הוא בסקילה פירוש אם היא ארוס' נמלכו ב"ד לעברו ובא עליה אינו בסקילה פי' שאין ביאתה ביאה וכמה פנים אחרים יש אלא שאין להאריך.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אוב' בר-אילן**

י"ל נ"מ נ"מ נ"מ נ"מ - י"ל נ"מ נ"מ נ"מ
 נ"מ נ"מ נ"מ נ"מ - י"ל נ"מ נ"מ נ"מ
 נ"מ נ"מ נ"מ נ"מ - י"ל נ"מ נ"מ נ"מ

י"ל נ"מ נ"מ נ"מ

י"ל נ"מ נ"מ נ"מ - י"ל נ"מ נ"מ

-1-

י"ל נ"מ נ"מ נ"מ - י"ל נ"מ נ"מ

חשוקי חמד יבמות דף קיח עמוד א

נראה להשיב על פי דברי החזו"א (קונטרס השיעורים לט) שכתב: ויש לעיין בטריפות הנאמרין בשיעורין, כגון בדין נפולה דשיעורה י' טפחים כדאמר בב"ק (דף נ ע"ב), ואם באנו לשער לפי דעתו של רואה, א"כ יתכן שב"ד זה יכשיר וזה יטריף, והלא יסוד הטריפה שאינה חיה, ואם באמת נתרסקו אבריה, מה יועיל דעתו של רואה ששיער את הטפחים לפי דעתו והכשירה, או אם לא נתרסקו אבריה למה נטריף אותה?

וכתב לבאר: ונראה דהכרעת השיעור בטריפה הפרטית נתנה לחכם ומה שנראה לו זה הוא שורש הלכה שנאמרה למשה מסיני, ועל תנאי זה הוזהרנו, וכן אם הכריע שיש כאן י' טפחים היא אסורה אף שלא נתרסקו אבריה, ואפשר דחייה תלוין בהוראת החכם אם היתה ההוראה בחייה, כדאמר בירושלמי פ"ק דכתובות בת ג' שנים ויום אחד ונמלכו בי"ד ועיברו את השנה, בתוליה חוזרין. עכ"ל"ב.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

בחנוכה ופורים אומרים כאן על הנסים. ואם שכח, אין צריך לחזור, אלא יאמר הרחמן שסודר לקמן לפני הרחמן הוא יזכנו וכו'.

ועל הנסים ועל הפרקן ועל הגבורות ועל התשועות ועל הנפלאות ועל הנקמות
ועל המלחמות שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

לפורים

בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה, בשעמד עליהם המן הרשע, בקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, בשלשה עשר להחדש שנים עשר, הוא החדש אדר, ושללם לבו. ואתה ברחמיך הרבים הפרת את עצתו, וקלקלת את מחשבתו, והשבות לו גמולו בראשו ותלו אותו ואת בניו על העץ:

לחנוכה

בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול, השמונאי ובניו, בשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל, להשפיקם תורתך ולהעבירם מחקי רצונך, ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בשעת צרתם, רבת את ריבם, דנת את דינם, נקמת את נקמתם, מסרת גבורים ביד חלשים, ורבים ביד מעטים, וטמאים ביד טהורים, ורשעים ביד צדיקים, ונודים ביד עוסקי תורתך: (ו)לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך, ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופרקן כהיום הזה. ואחר כך (בן) באו בניך לדביר ביתך, ופנו את היכלך, וטהרו את מקדשך, והדליקו גרות בסצרות קדשך, וקבעו שמונת ימי חנכה אלו, להודות ולהלל לשמך הגדול:

◆ שירותא דצלותא ◆

שעה, מביאה בשמו. (במהזור רומי הוסיפו ובכל רגע, ושמעתי מאחד של צאצאי הצדיק ז"ל, ששמע מפי אביו נ"ע שקבלה היתה בידם שמרן הצדיק הוסיף הגדרה זו, אבל הדבר מוטל בספק, מכיון שמרן מחברנו עבר על נקודה זו בשתיקה)⁴⁹⁷.

על הנסים

בחנוכה ובפורים אומרים כאן על הנסים וכו'. ואמירתה בברכת המזון וכן קביעת מקומה מפורשת בגמרא (שבת כד, א) "מהו להזכיר של חנוכה בברכת המזון וכו' ואם בא להזכיר מזכיר בהודאה וכו' אף ברכת המזון בהודאה" (בנודה לך). ובירושלמי ברכות (פרק ז ה"ה) בגמרא למשנה שתי חבורות וכו': "ר' זריקן בר חמוי דרבי זריקן הזכיר של חנוכה בארץ (נודה לך נקראת ברכת הארץ) וקילסו אותו", וראה פני משה שם. ומקור הסברתו שם הוא בתוספות לגמרא שבת (כד, א) [כד, א] בד"ה מזכיר) שז"ל "דעל הנסים הודאה היא ולא תפלה", ומכאן להלכה ברמב"ם (פרק ב מהלכות ברכות הלכה ו), בטור (סימן תרפב) ובשו"ע שם [ס"א], ואם שכח לומר, אין מחזירין אותו (רמב"ם וטור שם), והמקור בירושלמי (ברכות פרק ז [ה"ד]). בהלכה האומרת: "וכל שאין בו קרבן מוסף, כגון חנוכה ופורים, צריך להזכיר מעין המאורע, אם לא הזכיר אין מחזירין אותו". וראה הגהות מיימוניות (לרמב"ם שם אות

מקור אמירת על הנסים

דיו שכתב לומר על הנסים

◆ הערות ◆

497. עיין מעדני יו"ט על הרא"ש לברכות ופ"ט סי' כב אות חו.

במדבר רבה (וילנא) פרשת בהעלותך

ו מה כתיב למעלה מן הענין שנא' (במדבר ז) ויהי ביום כלות משה ויקריבו נשיאי ישראל ואחר כך דבר אל אהרן בהעלותך את הנרות זה שאמר הכתוב (תהלים לד) יראו את ה' קדושיו כי אין מחסור ליראיו, את מוצא למעלה י"א שבטים הקריבו ושבט אפרים הקריב וכל הנשיאים הקריבו חוץ מנשיאו של לוי ומי היה נשיאו של לוי זה אהרן שנאמר (במדבר יז) ואת שם אהרן תכתב על מטה לוי ואהרן לא הקריב עם * הנשיאים והיה אומר אוי לי שמא בשבילי אין הקב"ה מקבל שבטו של לוי אמר לו הקב"ה למשה לך אמור לו לאהרן אל תתירא לגדולה מזו אתה מתוקן לכך נאמר דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות, הקרבנות כל זמן שבהמ"ק קיים הם נוהגים אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

רמב"ן פרשת בהעלותך

(ב) בהעלתך - למה נסמכה פרשת מנורה לחנכת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים, חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות בקר וערב, לשון רש"י ממדרש אגדה:

ולא נתברר לי למה נחמו בהדלקת הנרות, ולא נחמו בקטורת בקר וערב ששבחו בו הכתוב (דברים לג י) ישימו קטורה באפך, ובכל הקרבנות, ובמנחת חביתין, ובעבודת יום הכפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים, ושהוא קדוש ה' עומד בהיכלו לשרתו ולברך בשמו, ושבטו כלו משרתי אלהינו. ועוד מה טעם לחלישות הדעת הזו, והלא קרבנו גדול משל נשיאים, שהקריב בימים ההם קרבנות הרבה כל ימי המלואים. ואם תאמר שהיו חובה ונצטוה בהם, וחלשה דעתו על שלא הקריב נדבה כמוהם לחנכת המזבח, גם הדלקת הנרות שנחמו בה חובה ונצטוה עליה. אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו:

ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים שהזכיר האגדה הזו ואמר, ראיתי במדרש כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקב"ה למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנוכה שקרויה על שמם, והיא חנכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנכת המזבח עכ"ל:

וראיתי עוד בילמדנו (תנחומא בהעלותך ה) וכן במדרש רבה (טו ו), אמר לו הקב"ה למשה, לך אמור לאהרן אל תתירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו - וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם. והנה דבר ידוע שכשאינן בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות בטלות, אבל לא רמזו

אלא לנרות חנכת חשמונאי שהיא נוהגת אף לאחר חורבן בגלותנו

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

מדרש תנחומא (בובר) פרשת בהעלותך

[ה] בהעלתך את הנרות. זש"ה כי אתה תאיר נרי וגו' (תהלים יח כט), אמרו ישראל לפני הקב"ה רבש"ע אתה אומר שנאיר לפניך, אתה אורו של עולם, והאורה [דרה] אצלך דכתיב (והוא גלי) [הוא גלא] עמיקתא ומסתריתא ידע מה בחשוכא ונהורא עמיה שרא (דניאל ב כב), ואתה אומר אל מול פני המנורה יאירו וגו', הוי כי אתה תאיר נרי, אמר להם הקב"ה לא שאני צריך לאורכם, אלא שתאירו לי כשם שהארתי לכם, כדי לעלות אתכם בפני כל האומות, שיהו אומרין ראו היאך ישראל מאירין למי שהוא מאיר לכל, למה הדבר דומה, לפיקח וסומא שהיו מהלכין בדרך, א"ל הפיקח לסומא, בא ואני מסמך אותך, והיה מסמכו ומהלך, כשנכנסו לעיר ונכנסו לבית, א"ל פיקח לסומא צא והדלק לי את הנר * הזה והאר לי, א"ל הסומא כשהייתי בדרך אתה היית מסמכני עד שנכנסתי לבית, ואתה היית מלוח אותי, ועכשיו אתה אומר לי צא והדלק לי את הנר הזה והאר לי, א"ל הפיקח שלא תהא מחזיק לי טובה שהייתי מלוך בדרך, לכך אמרתי לך האר לי, כך הפיקח זה הקב"ה, שנאמר עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ (זכריה ד י), והסומא אלו ישראל, שנאמר נגששה כעורים קיר (ישעיה נט י), והיה הקב"ה מנהיגם ומאיר להם, שנאמר וה' הולך לפניהם יומם וגו' (שמות יג כא), כיון שעמד המשכן קרא הקב"ה למשה ואמר לו אמור להם שיאירו לי, שנאמר דבר אל בני ישראל בהעלתך וגו'. אמרו ישראל להקב"ה כי אתה תאיר נרי וגו' ואתה אומר שנאיר לך, אמר להם הקב"ה בשביל לעלות אתכם אמרתי לכם שתאירו לי, כשם שהארתי לכם, לכך נאמר בהעלתך.

** נא לשמור על קדושת הגליון / מתוך מאגר פרוייקט השו"ת - אונ' בר-אילן**

האזן ואני נביא אלה!

מאמר ג

כגדר מצוות נר חנוכה ומהדרין נר לכל אחד ואחד

צורת המצוה על הבית

בגמ' - תנו רבנן מצוות חנוכה נר איש וביתו (שבת כא:) והיינו דגדר המצווה, אינו חיוב דרמינהו חכמים על כל יחיד ויחיד להדליק בפני עצמו, אלא תיקנו מצוה זו, שכל בני הבית מדליקים נר אחד עבורם.

ובפני יהושע שם תמה על זה - דמה נשתנה מצוה זו משאר מצוות שהן חובת הגוף שהיה חיוב על כל יחיד ויחיד. עיי"ש מה שדחק ליישב, ומסיים - ועדיין צ"ע.

ובאמת לא מצינו בשום מצוה שחלות המצוה היא באופן כזה, חובה על הבית. עד כדי כך שמבואר בתוס' (סוכה מו. ד"ה הרואה) שמי שאין לו בית, אינו מדליק נר חנוכה. ולא מצאנו כזאת, רק במזוזה. שהיא חובת הבית, שמציאות הבית עצמו, הוא הסיבה לחיוב מזוזה. אבל חיוב נר חנוכה, הרי אין זה חובת הבית. שאין הבית סיבה לחובת נר חנוכה, אלא הוא חובה על האדם להדליק הנר, לפרסמו ולהזכירו הנס. והבית, אינו אלא צורת הקיום של המצוה ומקום חיובה". ואם כן, יש להבין אמאי קבעוהו באופן זה, שהחובה היא רק 'נר איש וביתו'.

א. וגם אם יש לו כמה בתים, אינו חייב להדליק אלא באחד מהם. משא"כ במוזוה כל שער וכל בית חייבים במוזוה. מאידך גיסא, מי שקנה בית שיש בו מוזוה, וכ"ש מי שהוא אכסנאי אצל אחרים, אינו חייב לקבוע מוזוה אחרת, שהחובה היא על הבית, והבית יש לו כבר מוזוה. ואילו בחנוכה, הרי מי שקנה בית שכבר הדליק בו נרות ודאי שחייב להדליק אף שהנרות עדיין נולקו, וכן אכסנאי חייב בנר חנוכה. ואכן, חלוק הוא הגדר בני בית בין מוזוה לחנוכה. שבמוזוה הרי הוא פטור ואינו חייב כלל, אבל בחנוכה אינו פטור אלא שהוא אנוס שאין לו אפשרות לקיים המצוה. ונראה לפי"ז, שצריך להשתדל, שתהיה לו אפשרות לקיים מצוות נר חנוכה המוטלת עליו (שיקנה או ישכור בית או יזיה אכסנאי אצל אחרים). ובתוס' הג"ל בסוכה טרחו ליישב הא דלא תיקנו ברכת הרואה במוזוה למי שאין לו בית כי היכי דתיקנו בחנוכה, עיי"ש. ולמש"כ שפיר חלוק מוזוה מחנוכה. דבחנוכה, מי שאין לו בית אינו פטור אלא שהוא

גדר המצוה - 'להאיר'

והנראה בביאור הענין. דאין גדר המצוה רק הדלקה בעלמא, לעשות מעשה הדלקה, להדליק נר. ואילו היה כן ודאי היה חובת על כל אחד ואחד להדליק נר לעצמו. אלא גדר הדלקת נר, הוא שיהיה נר "להאיר". כך הוא גדר התקנה, להדליק נר ובזה להאיר את מקומו. כי אין משמעות להדלקת נר, אלא בכך שיהיה מאיר, ויפיץ אורו סביב. וממילא, גדר התקנה הוא, להאיר את פתח הבית על ידי הדלקת נר. 'הדלקת נר' מעצם ענינו הוא להאיר את מקומו. וכאשר באו לקבוע להדליק 'נר', היה גדר התקנה, להאיר את מקום הנר. כי הדלקת נר מבלי שיאיר, אין לו שום משמעות של נר.

וכיון שאין משמעות להדלקת נר, אלא כדי להאיר את מקומו. משום כך גדרו חכמים בעיקר תקנת ההדלקה, שתהיה 'נר איש וביתו'. דאף שהחוב לעשות זכר ופרסום לנס, הוא על כל אחד ואחד. מ"מ כיון שהחוב בהדלקה הוא, 'להאיר' את הבית. על כן היתה תקנת חכמים, שכל בני הבית יצאו ידי חובתם בהדלקה אחת. שכך היא דרך הדלקת נר בבית בעלמא, שאיש וביתו, מדליקים נר אחד להאיר את הבית ונר זה משמש לכולם. וכמאמרם 'נר לאחד נר למאה' (שבת קכב). וכך היא גם התקנה במצות נר חנוכה 'נר איש וביתו', שמדליקין נר אחד על כל בני הבית.

וקבעו מקום הדלקתו בפתח הבית, שנבחר הפתח מחמת המעלה של פרסומי גיטא. אמנם גדר המצוה הוא, להאיר מקום הפתח, שהוא חלק הבית הפונה לרשות הרבים. ובוודאי גדר המצוה להאיר את הבית, אלא שגם הפתח הוא חלק מן הבית. ואם הרחיק מן הפתח, לא קיים מצוהו.

הדלקת נר - סוממן של שמחה ורג

ועוד נראה, שאין גדר מצוות חנוכה, רק להאיר על ידי הדלקת נר בעלמא, זכר לנס. אלא להארה זו יש משמעות וביטוי של שמחה וחגיגות. וכענין הכתוב - מאור עיניים ישמח לב (משלי טו-ל). (ודוגמא לדבר מצינו בגמרא - ואכלו ושתו ואדליקו שרגי וכו' אמר מיחדא קא חרו בי יהודאי גיטין נה).

אנוס ובכה"ג יש מקום לתקנה, אבל במזוזה מי שאין לו בית אין כאן חייב כל עיקר ולא תיקנו לחייב את מי שאינו חייב כלל.

גם - ונאמן - אכאס - נביא
אנשים בו קטלם. נכונה של - קטלם
ב/אין - נאמן - אכאס